

- 2 *Vfura sunt prohibita iure Canonico, & etiam iure nouo Aulbenicorum, & omni iure.*
- 3 *Vfura poffunt peti, etiam iure Canonico, ratione eius, quod intereft.*
- 4 *Lucrum cessans ab homine folito negotiari quando poffit peti.*
- 5 *Et an a principio liceat id in pactum deduci ab homine folito negotiari, & quatenus valeat hac conuenio.*
- 6 *Lucrum cessans potest peti ab vxore propter retardatam folutionem fua dotis, fi probet folura pecunia potuiffe emere fundi, & an liceat carius vendere rem, qua fructus producit, propterea quod pretij folutio differit.*
- 7 *Intereffe damni emergentis potest peti.*
- 8 *L. fin. ff. de pericul. & comod. rei vend. declaratur.*
- 9 *Iudex facularis exsequens instrumentum habens paratam executionem, fi fciat quafitionem vfurae d. contractus pendere coram iudice ecclesiastico, & fibi ab eo inhibeat, ne amplius procedat fuper executione, donec quafio vfurarum terminetur, an teneatur fuprefedere, & num. 11.*
- 10 *Nullitas prius in iudicio propofita principaliter per modum actionis, an impediatur executionem fententia poftea petiam & factam, & n. 18. & 19. & feqq.*
- 11 *Debitor fi paffus est fe vinci, omitendo exceptionem vfurarum, nihilominus fententia refcindit debet ex caufa vfurarum.*
- 12 *C. tuam, de ordin. cogniti. intellectus.*
- 13 *Causa prauidicialis intentata facit quiefcere omne iudicium prius, fuae pofterius intentatum, fuae fit civile, fuae criminale.*
- 14 *Exceptio alioiorem indaginem requirens probanda ultra decem dies, non admittitur per l. Regias aduersus executionem, & quomodo hoc intelligatur.*
- 15 *Iudex facularis quando remittit iudici ecclesiastico causam, non potest illi terminum assignare, infra quem cognofcat, partibus autem intra quem fe praefentem, potest.*
- 16 *Parti fi intra terminum fibi praefixum a iudice faculari ad fe praestandum coram ecclesiastico, id omittat, poterit iudex facularis ad vltiora procedere.*
- 17 *L. fin. C. de ordin. cogniti. declaratur, & ponitur concordia inter duas doctinas Imoc. covarias.*
- 18 *Nullitas femel vno modo deducta coram eodem iudice, ad eundem finem per alium modum deduci non potest.*
- 19 *Nullitas exceptio potest opponi aduersus executionem instrumenti quarentigij, licet prius fuerit intentata principaliter per viam actionis, fi in continente probetur.*
- 20 *Pensionis folutio non retardatur regulariter propter fuperuenientem litem fuper nullitate vel extinctione, fallit duobus cafibus. Instrumentum continens annuas praestationes, quae per plures annos fuiffent folutae, fi demum agatur de nullitate d. instrumenti, non debet retardari executio, ibid.*
- 21 *Causela quadam Ferrarij, ad hoc, vt iudex facularis non teneatur remittere exceptionem vfurarum coram fe propofitam ad iudicem ecclesiasticum, an fit vera.*
- 22 *Iudex facularis non teneatur fe inhibere ab executione instrumenti contractus, qui dicitur vfurarius, pendente tantum lice apud ecclesiasticum fuper abfoluione a iuramento.*

- 23 *Iudici faculari quo remedio succurratur hoc cafu, fi declaratur excommunicatus ab ecclesiastico.*
- 24 *L. 13. tit. 1. lib. 4. non. recop. Reg. declaratur & intelligitur.*
- 25 *Causela ad emittendas penus d. Regia.*
- 26 *Via ordinaria procedens fuper refciffione, non vero fuper nullitate contractus, non impedit viam executionem.*
- 27 *L. 1. tit. 2. lib. noua recop. Reg. bonus intellectus.*
- 28 *Citatio partis an requiratur ad hoc, vt index ecclesiasticus poffit inhiere facularem fuper cognitione cauffa fpiritualis.*
- 29 *Processus factus in cafu c. tuam, de ordin. cogniti. in cauffa principali, ante citationem partis & inhibitionem factam, an valeat.*
- 30 *Iudice ecclesiastico, qui fecit inhibitionem, pronuntiante fuper incidenti vel prauidiciali quafitione & renouante inhibitionem, fi ab hac fententia appelleretur, an iudex facularis poffit procedere in cauffa.*
- 31 *Exceptio vfuraria non impedit executionem instrumenti quarentigij iurati. Inhibicio facta nomine vnius, puta principalis, non predest fideiufforibus, fed tantum eifdem personis, inter quas principalis quafio coram faculari cognofcebatur, ibid.*
- 32 *De crimine vfurarum vel matrimonij quae fit iudex competens.*
- 33 *Lex civilis potest punire vfurarios.*
- 34 *Intellectus ad l. 4. tit. 2. lib. 8. ordin. ver. & cap. 50. prator quoad hodie est l. 3. tit. 6. lib. 3. noua recop. Reg.*

CAPVT II.

De vfuris cum iuramento vel absque eo promiffis.

DE iure ¶ Canonico obligatus ad vfuras, eas foluere non teneatur: si tamen iurauerit promiffionem earum, & teneatur foluere, & fe feruare iuramentum, & postquam fuerint folutae, quia iam feruatum est iuramentum, poterit eas repetere, & creditores funt cõpellendi ad eas refituendas. Haec est decifio text. in c. debitor, de iure iur. cuius text. materiam optime & refolutiue declarat in propofito nostro Couar. in cap. quatuor pactum, de pact. in 6. 2. part. 3. per tot. & bene Mencha. de success. creat. §. 28. n. 36. & feqq. & quia ibi ipfi congerunt necessaria, hic non referam: pofui tamen hunc cafum, quia est praecipuus in materia nostra. Et ideo, ne fientio tranfeamus materiam hanc vfurarum, nonnulla dicam in ea.

Primo, ¶ iure canonico certum esse, vfuras esse prohibitas, vt per totum titulum de vfuris in Decretalibus, & alibi fapiffime de iure vero civilis antiquo permiffae erant, & qui vfuras promiffi folemni ftipulatione, tenebatur eas foluere, vt per tot. tit. C. ff. de vfur. Sed iure nouo Authenticorum, fecundum Ioan. Azon. & Accurf. ex toto colluntur vfurae, per text. in auct. de ecclesiast. tit. §. 1. collat. 9. vbi dicit text. feruandas esse regulas fancitorum 4. Conciliorum, vt bonis probat & refert Accurf. in auct. ad hoc, C. de vfur. fimilis in l. 1. verb. Petrum Apostolum, C. de fuma Trinit. & fid. cathol. quae opinio est cõmuniter approbata, fecundum Couar. lib. 5. var. refol. c. 1. n. 6. vbi allegat alias duas gloffas iuris canonici concordantes, quomnis ibi ipse defendat contractum, fe. quod de iure civilis nõ funt

- funct prohibita. Et quod omni iure funt prohibita vfurae, & quod ex caufa publica & necessaria permitti non poffunt, tradit late Greg. Lop. in l. 2. 2. tit. 1. 2. part. 5. gloff. magna.
- ¶ Elt tamen cafus, ¶ in quo vfurae non funt prohibitae, fed permiffae, etiam iure canonico, fcilicet si petantur per modum eius, quod intereft, in contractu emptionis & venditionis, in cafu l. 2. C. de vfur. & in Leuabit, C. de act. emptio. fcilicet quando emptor fondi nactus est poffeffionem ipfius, & fructus percepit ex fundo, nam tunc teneatur refituere pretium conuenient fundi cum vfuris, hoc est, cum licito interefse post motam & dilationem datam ad foluendum. Ita difponunt praedicti l. 2. & vtrobique gl. verb. tradita est, & verb. ratio. Idem tenent de iure canonico, quia vfura hoc cafu loco interefse praefatur & fructuum. Idem etiam tenet gl. in c. conqueffus, verb. si de feudo, de vfur. quam opinio, fequuntur vtrobique D. l. & vtrobique Specul. in tit. de fruct. & interefse, §. fequitur, in princ. Abbas & fcribentes, in c. cum venerabilis, de except. & Fabian. de Monte, in tract. de empt. & vendit. q. 5. princ. n. 45. vol. 5. irat. diuerf. Doct. fol. 481. Bart. & ibi fcribentes, in l. 3. §. fin. ff. de eo, quod cert. loc. Et dicit, praedictas gloffae, esse cõmuniter approbatas Ferrara in fua praef. in forma libelli, in actione reali, in part. & Florentis, n. 17. & est cõmunis theoria, quod vfura ratione interefse damni emergentis potest peti, vt plures allegans tradit Rol. Vall. conf. 35. n. 1. & feq. l. 1. qui n. 7. & feqq. hoc cum aliis intelligit, quoties clare conflat & probatur per creditorem hoc interefse damni emergentis. Et est cõmunis opinio Doctõrum, Theologorum, Canonist. & Legift. vt ex Hieron. Curiel. plures alios allegans tradit Mexia, in l. Regia Toler. De los terminos, in fecondo fundamento feconda part. n. 23. & 25. fol. 44. & 45. Et hanc opinionem esse cõmunem conflat ex Couar. l. 3. var. refol. c. 4. num. 1. qui est omnino videndus num. feqq. quia latiffime declarat hunc articulum per diftinctiones & cafus. Adde etiam Matth. de Afflic. decif. Neap. 20. nu. 4. vbi num. 5. notabiliter dicit cum Bal. in l. 1. C. de bon. mar. quando non foluto pretio post tempus folutionis, licet te tradita, imminet euicchio ipfius, & venditor non obtulit fideiufforem de euicchio, quia tunc emptor facit fructus fuos, & non habet locum interefse pretij non foluti refpectu fructuum.
- ¶ Adde etiam, ¶ quod si damnum, quod venditor ex mora pretij non foluti fenfit, excedebat valorem fructuum, tunc emptor propter dilatam pretij folutionem tenebitur non folum ad refituendum tantum, quantum fructuum nomine percepit, fed etiam amplius, vt plures referens refatur esse cõmunem opinionem Mench. lib. 3. controuerf. conf. feq. c. 50. n. 7. & c. 60. num. 22. Alius & fecudus notabilior cafus, in quo habetur ratio lucri ceffantis, est in homine folito negotiari, quia si ex eo, quod ex fua pecunia confuevit mercari, apparet quafi pro certo, quod ex ea lucratus fuiffet, tunc poterit petere lucrum ceffans propter retardatam folutionem pecuniarum fibi debitarum, vt in l. 3. in fin. ff. de eo, quod cert. loc. Secus erit, si ille, cui debebantur pecuniae, non confuevit mercari, vt in l. si fterilis, §. cum per venditorem, ff. de ali. empt. Ita tenet exprefse Bart. in l. vnic. num. 25. C. de fententijs qua pro eo, quod intereft, & ibi Rebuff. gl. fin. pluribus modis ampliat & limitat: tenet idem Bart. in l. numis num. 5. ff. de in lit.

vbi Alexan. col. fin. Paul. de Caft. num. 6. in fin. l. af. 18. eandem opinionem fequuntur, & testatur cõmunem hanc Bar. diftinctionem Curt. lun. in d. l. vnic. n. 39. & Carol. Molin. ibi fol. 69. pag. 2. vbi & cõmunem Theologorum appellat. Dicit cõmunem Nylueft. in fua fuma, verb. vfura, et primo, num. 9. tenet Socin. dicens fe ita pluries confuluiffe in Curia Ecclefiaft. conf. 2. vol. 1. col. lum. fin. n. 9. Dicit cõmunem Couar. l. 3. var. c. 4. n. 5. col. 3. illius numeri. dicit cõmunem & magis cõmunem alios allegans Roland. à Vall. d. conf. 35. n. 4. Cõmunem dicit plures allegans Mexia, vbi fupra n. 24. & ita fuit iudicatum in numis, qui ex Indijs Hifpalij inuecti, dominis abfunt lucri per Regios auditores, pro vt referet Mench. de success. creat. §. 6. n. 22. Sed & feio & vidi per litteras executorias alijs cafibus iudicatum fuiffe in Cancellaria Regali Pincia fecundum hanc opin. in pecunijs debitis minoribus & alijs personis, earum folutione vltra tempus debitum retardata, & quandoque iubetur folui hoc lucrum ceffans ad rationem vnus pro quatuordecim, & aliquando pro decem & octo, & aliquando pro vngenti, prout dominis Regijs auditoribus videtur fecundum cõfuetudinem negotiarum creditõrum. Et fupradictam Bart. diftinctionem fequitur etiam bene declarans Matth. de Afflic. decif. Neap. 20. per tot. vbi limitat etiam in eo, qui propter impotentiã non foluit debitum, quia ab eo non poterit peti interefse lucri ceffantis, fequidus Archiepif. Florent. ibi per eum relatum, refert & fequitur Rol. à Valle, vbi fupra n. 25. & Rebuff. vbi fupra n. 32. vbi n. 33. limitat in parti conditione neceffitatis. Cõmunem fequitur & eam hoc nomine etiam testatur plurimos referens Ant. Gabr. l. 3. cõmun. opin. concl. 16. de folut. n. 1. pag. 171. vbi n. 2. ampliat, hoc procedere etiam de iure canonico, plure feque ita tenentes refert aliquibusq. modis limitat eam in numeris feq. Cõmunem etiam probat plures referens, inter quos Rol. à Vall. vbi fup. dicentem cõmunem, D. Burg. de Paz. conf. 49. n. 1. & feq. & nouiffime Ioan. Grae. in reg. 245. in princ. & numer. 5. & 6.

Vnde inferitur, ¶ quod factõ pacto inter mercatores in hunc modum, fcilicet centum folui in talibus nundinis, quod si illa non foluat praeftituto die, pro interefse decem etiam foluet, esse neceffarium probati tantum interefse, in dicto tempore pecuniam folutam non fuiffe, ad hoc, vt valeat dicto conuenio, vt bene cum alijs probat Bennenutus Anconit. in tract. de mercat. in tit. de contractib. 4. part. n. 2. fol. 151. vbi num. 3. refert tria requifita, vt mercator lucrum ceffans poffit confequi. Primo, debitorem in mora refituendi pecuniam fuiffe. Secundo, qualitatem illam, fe fcilicet mercatorem esse & merces folitum comparare. Tertio, quod infra dicam num. 8. Imo & a principio licitum est, hoc interefse damni emergentis non tantum, fed etiam lucri ceffantis in pactum deduci ab homine folito negotiari, absque eo, quod videatur vfura, vt tenet Conradus de contractib. qu. 30. & Adrian. in quaf. fuis, in 1. quafitione de vfur. vbi dicit, hanc esse opinionem modernotum. Hanc etiam opinionem tenent plurimi allegati per Fratrem Dominicum de Soto libr. 6. de iust. & iur. quaeft. 1. artic. 3. col. lum. 5. eiusdem artic. licet ipfi periculofo videatur hae fententia: eandem opinionem plurius allegatis testatur cõmunem & eam fequitur contra alios Couar. vbi fup. d. n. 5. col. lum. 2. illum n. vbi

eam intelligit, quoties fraus abest, & est verisimilis certitudo lucri cessantis, ac vere sit lucrum cessans, quia si vere constat, creditorem post mortem debitoris tantum damnum passum vel certum lucrum amissile, absque dubio etiam in animæ iudicio tenetur debitor id refarcire, secundum ipsam post alios, quos refert, qui loquuntur etiam in mutuo; tenet etiam Rebuff. *vbi supra* n. 45. qui n. 34. & seq. ponit regulam in contrarium ampliationes & fallentias, & vna ampliatio prædictæ regulæ est; etiam si interuenisset iuramentum. Sequitur etiam Burgos de Paz. *vbi supra* n. 2.

Sed conuentio hæc & pactum non valebit ultra id, quod vere interest, secundum magis communem opinionem, quam refert, licet dubiam esse dicat Mencha. *lib. 3. contrones. s. frequens. 60. n. 25. vbi n. 26.* eam bene declarat, dicens, quod licet non valeat dicta conuentio (intellige de certa quantitate) valebit tamen in vim probationis & confessionis eius, quod interest, donec altera pars probet non tantum interfuisse, quod probare poterit, licet alias non posset, si conuentio in vim conuentionis valeret, & hoc dicit videri esse ex mente omnium, & quod id tenet Dominicus de Soto *lib. 6. de iust. & iur. q. 1. art. 3.* eandem opinionem tenet etiam Covar. *vbi supra* d. n. 5. ad fin. Addit tamen Mexia *vbi supra* n. 28. eum eodem Cou. quod licet hoc casu fieri possit, pactum interesse damni emergentis ultra fructuum æstimationem, si pretium rei vendite constituto tempore non soluat, si tamen fiant iure & titulo annui redditus super ipsa re empti ad ratione vnus ad pretij conuentioni numerum, Adde Burgos de Paz. *vbi supra* tenentem cum aliis, quod licet à principio non possit interesse taxari, si solutio tempore constituto non fiat, hoc est temperandum, nisi appareat id quod æstimatum est, vere interesse & quod promissa quantitas est lucrum cessans, seu damnum emergens.

6 Adde, si idem esse in homine non solito negotiari, si probet, soluta pecunia potuisse emere domum vel fundum, vt in vxore, quæ si sibi solueretur dos tempore debito, emeret fundum, nam ob non solutam dotem potest petere lucrum inde cessans, vt testatur esse communem opinionem allegans Pal. Rub. in *repet. c. per vestras. in 6. notab. n. 8. de don. inter vir. & vx.* quod idem tenuit Paul. de Caltr. in *l. diuorio. in princ. col. 4. ff. solut. mar.* sequuntur alij allegati per Rol. à Valle. *vbi supra* n. 6. 15. & seq. vbi optime agit de intellectu huius dicti Paul. de Caltr. ideo videndus est omnino Rol. à Valle super hoc. Quinimo carius me vendere posse res meas, quæ fructus producant, propterea quod pretij solutio differtur testatur Mench. *d. l. i. c. 50. n. 5.* dicens, ita veluti ex communi opinione resoluit Socin. *conf. 88. num. 4. vol. 4.* & ibi hoc probat Mench. dicens esse hodie apud omnes mercatores frequentissimum, tenet idem Mench. *d. lib. 3. c. 60. n. 19.* vbi inter alios allegat Dec. *conf. 19. colum. 2. ad fin.* qui n. 5. hoc refert ex Bald. & Petr. de Anchar. & postea n. 13. dicit contrarium esse verum, scilicet, quod etiam in fundo vendito data dilatio ad soluendum, si propter dilationem plus vendatur, quam sit vera æstimatio, vfura committitur, & ibi allegat alios Dd. ita tenentes, & tenet etiam eius Addit. *ibi* Carol. Molin. *litera I.* quod vltimum mihi placet contra Mench. *vbi supra*. Intelligo tamen ex mente *supra* dictorum, quod hæc vera æstimatio consideretur secundum valorem proprietatis fundi

venditi, cum fructibus percipiendis tempore, quo nondum solutionis dies venerit, cum hoc sit proprium, verum & considerabile interesse; quandoquidem iure compertum est, posse vendi fructus futuros fundi, & quotidie licite venduntur in locationibus, quæ sæpissime sunt plurimum annorum simul alienus fundi vel domus. Imol. Socin. *vbi supra* n. 12. & 15. tenet hanc secundam opinionem contra Bald. & Anchar. cum aliis, quos refert & dicit esse sequendam magis secundam opinionem, tum quia videtur hanc communis, tum quia tutior. Nec Socin. in *d. n. 4.* tractat nec tenet id, ad quod eum allegat Mencha. sed in *n. 5.* referendo Bald. & Anchar. id tenentes, non tamen ipse remanet in ea opinione imo postea *d. n. 12. & 15.* tenet contrarium.

Interesse autem ¶ ratione damni emergentis nulli dubium est, quin possit licite peti, vt in *c. 1. de usur.* notant Dd. & tradit Syluest. *vbi supra* vbi ponit exemplum. Et Dominicus à Soto, *vbi supra*, qui est videndus ad vtrumque interesse, tam damni emergentis, quam lucri cessantis, & Mercad. *De iratos y contratos. c. 11. De comprar y vender al contado, & c. 13. De comprar y vender al fado, & Anto. de Cordoua in suo tractatu. De casos de consciencia, quæst. 84.* per totam, & Burg. de Paz. *vbi supra* n. 5. & seqq. * Exactior autem ratio habenda est damni incurri, quam lucri cessantis, lucrum n. cessans non exigit æqualem reparationem, sed ad arbitrium boni viri arbitri vel ordinarij. At vero damnum incursum illam exigit secundum iustitiam commutativam, vt quantum læsionis fuit susceptum, tantundem refarciatur. Ita cum iudicio asseruit Palat. *de contract. l. 4. c. 4. pag. 25. 4. col. 1.*

Sed contra supradictam ¶ Bart. distinctionem 8 in *d. l. vnica. n. 3.* communiter approbatam obstat text. *d. ff. de iust. in l. ff. de pericul. & commod. rei vend.* vbi text. probat, quod si emptor venditori motam fecerit in pretio soluendo, vfuras duntaxat præstabit (de quibus loquitur text. in *d. l. e. rabii. C. de actio emp.*) non vero omne omnino, quod venditor mota non facta consequi potuit, veluti si negotiator fuerit, & pretio soluto ex mercibus plusquam ex vfuris querere poterit. Nam videtur ibi text. manifestissimus, in quo non habetur ratio lucri cessantis in homine solito negotiari, etiam eius, quod ex mercibus querere potuit. Sed text. ille intelligendus est iuxta supradictam distinctionem, scilicet vt communis opinio procedat & intelligatur de lucro certo, quod veluti manus euasit homini solito negotiari, text. vero in *d. l. fin.* loquitur in lucro incerto, quod potuit acquiri in potentia, vt ex ipsomet text. constat in *verb. potuerit.* Ita etiam videtur sentire Bart. *vbi supra*. dum dicit, quod debet apparere quasi pro certo, quod tantum lucratus fuisset, &c. & hunc intellectum communem esse affirmat Carol. Molin. in *d. l. vnica. fol. 69. pag. 2.* dicit etiam communem opinionem ibi Rebuff. *gl. fin. numer. 29. fol. 466.* dicit communem Pyrrhus in *l. quatenus. in 3. regul. ff. de regul. iur.* Pro quo intellectus est text. optimus in *lib. quemadmodum, §. 1. in vers. ideoque Labeo & Proculus, ff. ad leg. Aquil.* & ita etiam intelligit materiam hanc alios allegans, licet *d. l. fin.* mentionem non faciat, Matth. de Afflic. *dicta Neapol. 20. num. 2.* vbi dicit tunc esse verum, quod homo solutus negotiari possit petere interesse lucri cessantis, quando certum est, quod ille fuisset lucratus,

tus, si pecuniam habuisset, vt quia probaretur, quod habuit præ manibus talem mercantiam, de qua fuisset lucratus, & quia pecuniam non habuit, non potuit emere, vel quod si habuisset illam pecuniam, certitudinaliter fuisset lucratus, &c. Et ita cautus oportet esse aduocatos ad bene articulandum pro adtore petente hoc interesse lucri cessantis, iuxta supra dicta, quia alias non obtinebunt, & ibi etiam Matth. de Afflic. allegat ad hoc *dict. leg. quemadmodum, §. si nauis, in fin. ff. ad leg. Aquil. & leg. naturalem, §. 1. in fin. ff. de acquirend. rerum. domin.* quia multa accidere possunt, propter quæ non capias. Eandem opinionem cum Paul. de Cast. in *l. 3. §. nunc de officio, num. 3. de eo, quod cert. loc.* & Matth. de Afflic. *vbi supra*, & Deci. *conf. 322. sub numero 5.* tenet & sequitur Beneuenit. *vbi supra*, num. 3. vbi n. 4. ex eodem Decio hoc temperat, vt lucrum cessans in infinitum non producat, sed primum lucrum tantum peti possit: verbi gratia, si mercator probat, quod si debitam persoluisset dicto die, certe lucratus esset decem, audiatur: rursus si dicat, quod ex illis pecuniis merces comparasset lucratusque esset, non audiatur.

Idem tamen Beneuenit. ibi limitat supra dictam opinionem cum Rom. *inquit, 631.* quem refert, ad cælum hoc ferente, in piscatore, venatore & aucupe. Ratione enim harum artium lucrum cessans peti nequit, quia incertum est, an caperent, quia multa accidere possunt, propter quæ non caperent, vt probatur in diatribis, quod est notabile. Sequitur Io. Gratian. *vbi supra* n. 7. limitans cum Cou. in *reg. peccatum, de reg. iur. in 6. 2. par. §. 8. n. 12.* vbi piscatio verberata & frequentissima est, & omnino certa, vel quasi, quia tunc hoc interesse etiam in piscatoribus æstimari solet, quod in colfariis piscatoribus maritimis sæpe fit, & ipse consultius sic in quadam causa per supradicta. Et opinionem Matthæi *vbi supra*, cum Paul. & aliis sequitur Rolan. à Valle *d. conf. 35. n. 13. vbi n. 14.* addit ex Decio, quod in probatione huius interesse debent testes reddere rationem dicti sui, licet non sint de ea interrogati, & *num. 11. & 12.* addit, quod communis opinio supradicta debet intelligi, vt procedat, quando probatum fuit, creditorem solitum fuisse mercari & negotiari cum pecuniis, & quod agens hoc debet articulare & probare, alias quod non debet obtinere.

Sed & sunt alij casus, in quibus licite interesse, & aliud lucrum ultra sortem sine crimine potest peti, quos congerit Chassan. in *consuetud. Burg. rubr. 4. §. 23.*

9 Vltimus ¶ ex supradictis omnibus in hoc c. infertur, quod cum vfura regulariter omni iure sint prohibita, & iudex ecclesiasticus tantum sit iudex competens causæ vfurariæ, saltem quando vertitur quæstio iuris, an talis contractus sit vfurarius, nec ne, vt *infra* videbimus, dubiam reddi opinionem Ang. in *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iud. & eiusdem in l. fundi, ff. de excep. dum tenet, quod si petatur executio coram iudice seculari virtute instrumenti gaurentij, quod hodie habet paratam executionem, vt in *l. 5. tit. 8. lib. 3. ordinamenti,* quæ hodie est *l. 2. tit. 21. lib. 4. noua recopil. Regia,* & pars aduersa, contra quam petitur executio, compareat coram iudice ecclesiastico, & dicat, illum contractum esse vfurarium, & petat annullari, & pro tali vfurario & reprobato declarari, quod tunc, non constante, quod iudex secularis sciat, hanc litis pendentiam super vfura*

ra prædicti contractus, quem ipse exequitur, esse coram prædicto iudice ecclesiastico, imo etiam si sibi inhibeat per iudicem ecclesiasticum, ne amplius procedat super executione, donec quæstio vfuraria tanquam præiudicialis executioni terminetur, provt fit communiter, adhuc iudex secularis non teneatur super sedere in executione, nec se inhibere, quia ecclesiasticus non recte inhibet in hoc casu, secundum Anglicus opinionem sequuntur in *d. §. condemnatum, Imol. & Rip. n. 29.* qui dicit, quod si iudex ecclesiasticus præuenit (in cognoscendo scil.) iudicem secularem, non recte facit, si inhibet. Eandem etiam opinionem videtur secutus Roderic. Suar. in *l. post rem iudicatam, vers. circa iudicem num. 15. 16. & 17. fol. 33. ff. de re iud. quem & alios Dd. huius opinionis sequaces refert Cou. in *4. de sponsalib. 2. part. c. 8. §. 12. n. 5.* qui hanc opinionem vltimo loco refert, & eam non reprobatur, neque approbat.*

Quorum ¶ fundamentum est ex doctrina Innoc. in *c. cum in iure, de offic. deleg. quæ habet, quod nullitas prius in iudicio proposita principaliter per modum actionis, non impedit executionem sententiæ postea peritam & factam.* Quam opinionem sequuntur nonnulli Dd. relati per supra dictos, per text. in *l. fin. in fin. C. de ord. cognit.* Et eam probat alios referens Sebast. Vant. *de nullit. sentent. in rub. quot. & quibus mod. nullit. prob. poss. num. 29. pag. 98.* vbi *num. 30.* inquit, quod nihilominus propter formam commissionum & rescriptorum, & ob generales clausulas illorum in Romana curia prædicatur, quod in rescriptis seu commissionibus super nullitatibus huiusmodi impetratis, addi consuevit clausula, *Sine præiudicio legitima executionis, vel trium conformium,* aut cum clausula, *Si quid exequendum fuerit, exequatur,* vel *Parito indicato, iuxta consuetudinem contingens,* per quas clausulas etiam quod sublequatur inhibito per iudicem ad quem executio nihilominus non impeditur, & *n. 32.* limitat supra dictam doctrinam Innoc. quando executio esset irretractabilis, quia tunc nullitas prius in iudicio principaliter proposita impediret executionem, ex Bal. & aliis, quos refert. * Et opin. Innoc. in *d. c. cum in iure,* testatur veriore & communiore & proculdubio sequendâ, plurimos allegans, eamque bene probans nouissime post nos Lancellot. *de attentu. 2. par. c. 17. de attent. nullit. pend. n. 17. cum plurib. seqq. qui n. 60. cum seqq.* pluribus modis limitat. * Item fundatur hæc opinio Ang. & sequacium, quia * aduersus executionem instrumenti gaurentij non admittitur exceptio, quæ altiore indaginem requirit, hoc est, ultra o. dies probanda, vt in dictis *ll. Regis caueat.* Ergo neq. etiam exceptio vfuraria, nisi probeatur *infra* d. terminum, vt in dictis *ll. Regis,* secundum Roderic. Suarez, *vbi supra*.

Sed his non obstantibus, ¶ ex superioribus videtur, non esse veram prædictam Angeli opin. & sequacium, & potius tenendum esse contrarium, imo quod iudex secularis supradicto casu constituto sibi de litis pendencia vententis coram ecclesiastico super causa vfuraria eiusdem contractus, quæ exsequitur, maxime si à iudice ecclesiastico inhibeat, ne ultra procedat super executione sub pena excommunicationis, quouiq. decidatur causa vfuraria, teneatur obedire, & debeat super sedere in executione, quia cū exceptio hæc sit præiudicialis executioni omnino, nõ debet super ea amplius

procedi, quia alias iudicium ecclesiasticum redderet illalorium, arg. text. in *c. tuam, de ord. cog.* ubi prius agitur causa natalium, quam successio, quia praeiudicialis est ei, & in expresso in nostris terminis ita tenet contra Ang. Alex. in *d. §. condēnatum, n. 17.* allegans Feder. & alios Dd. ita tenentes: tenet etiam Ant. in *d. c. tuam*, & alij relati per Couar. *ubi supra n. 4.* Ultra quem eandem etiam opinionem, non data etiam inhibitione, tenet Thom. Ferr. *cautel. 53. n. 1.* & opinionem Ang. & Imolae, *ubi supra*, dicit dubiam reddi Tiraq. *de viroque retrah. tit. 2. §. 1. in gl. 2. n. 36.* quamuis Barb. quem ibi refert, sequatur opinionem Angeli.

12 Et ꝑ redditur dubia eius opinio ex iis, qui ipse Tiraq. *ibi*, & *dub. numeris, praedemib.* tradit, scilicet, quod si debitor passus est se vinci, omittendo exceptionem vsurariam, nihilominus illa sententia rescindi debet ex causa vsuraria, *ut ibi bene probat.* Neque obstat secundum Rip. *ubi supra*, quod in *d. c. tuam, de ord. cognit.* prius fuit proposita actio praeiudicialis, quam successio: at vero in nostro casu prius fuit petita & facta executio, & postea actum fuit de nullitate coram iudice ecclesiastico propter causam vsurariam eiusdem contractus, quae est praeiudicialis.

13 Quia eadem ratio text. ꝑ in *d. c. tuam*, militat, siue prius deducatur in iudicio actio praeiudicialis, quam principalis, siue post, quia per id, quod iudicabitur in praeiudiciali constabit, quid faciendum sit in causa successio, qui ab ea dependet, & ita vtroque modo procedit text. ille, secundum Abb. *ibi n. 7. ad si. post Innoc.* Et quod sit idem, est text. expressus in *c. laior, qui filij sine leg.* Imo, ut constat ex *d. c. tuam*, iuxta intellectum gl. secundae ibid. in casu illius text. prius fuit actum de successione coram iudice seculari, & oppositum fuit à reo de naturalibus actoris, quae exceptio erat praeiudicialis successioni prius petita & deducta in iudicio, & hæc causa praeiudicialis, quia in ea agitur de causa matrimoniali, quae pertinet ad cognitionem iudicis ecclesiastici, remissa & delata fuit à iudice illo seculari ad iudicem ecclesiasticum, & iubet summus Pontifex, quod dum agitur coram ecclesiastico de causa natalium Reginae Cypri, & antequam determinata sit, non tractetur de causa successio. Neq; secundum huc intellectum oberunt verba text. dependentem ex illa successio causam, & c. quia respondeo verum esse, causam successio, licet prius deducta sit in iudicio, dependere ex causa natalium, considerato effectu, quia si Regina petens successioem est de legitimo matrimonio nata, obtinebit in ea; sin minus, secus. Et hac eadem ratione prius agenda est de causa praeiudiciali, siue prius siue postea intenteret, quia causa successio ab ea dependet, hoc est, ab eo, quod in causa natalium fuerit iudicatum. Et secundum hunc intellectum verbum, *incipere*, illius text. debet exponi, id est, inceptam prosequi. Et hic intellectus est verus, & communis lectura illius text. secundum Abb. *ibi n. 7.*

14 Et quod ꝑ causa praeiudicialis intentata faciat quietescere omne iudicium prius siue posterius intentatum, siue sit civile, siue criminale, tenet Marant. *ae ord. ind. 4. part. princ. 20. distinct. num. 7. fol. 258.* ubi ad hoc allegat text. in *l. si de hereditate, & in l. cum status, & in l. si res, C. de ord. cognit. cum alio.*

15 Non obstat etiam, ꝑ quod in nostro casu per leges Regias non admittatur exceptio altiore indaginem requirens, probanda ultra decem

dies, quia respondeo, illud posse procedere in illa exceptione, cuius cognitio est capax secularis iudex, qui instrumentum gaurentigium exequitur, ut constat ex *pradict. ll. Regis.* At vero nos loquimur de exceptione, cuius cognitio est incapax iudex secularis, scilicet, causa vsuraria super questione iuris pendente coram iudice ecclesiastico, qui est iudex competens ipsius, sicut contingit in *d. c. tuam*, Et sic nostram questionem reducimus ad terminos *d. cap. tuam*, & ac per consequens in ea etiam iure optimo dicendum est, iudicem secularem debere superferre in executione, donec terminetur causa vsuraria, quia ipse debet obedire iudici ecclesiastico precipienti & inhibenti, ne amplius procedat, & quod superferat in executione sub potestate excommunicationis, donec decidatur causa vsuraria, quia in ea est superior Ecclesiasticus, & potest seculari precipere, & eum inobediētem excommunicare. Et minus inconuenit, quod causa executionis differatur praedictis rationibus quam quod vsura exequatur, cum agatur de periculo animae. Huc accedit, exactionem vsurarium omni iure esse prohibitam & odiosissimam, ut notum est.

Pro ꝑ qua responsione facit, quia iudex secularis, quando remittit iudici ecclesiastico causam, non potest ei praesumere terminum, intra quem cognoscat, licet possit illum assignare partibus, intra quem se praesentent coram ecclesiastico, & interim non potest secularis procedere, sed imo debet superferre, secundum Bartol. quem refert & sequitur Paul. de Castr. in *leg. Tria, num. 8. ff. solut. matrim.* & Abb. in *d. cap. tuam, num. 14. de ordin. cognit.* cum Innocent. quem refert. Sequitur etiam alios allegans Thom. Ferr. *cautel. 53. n. 2. vers. secunda cautela est.*

Vbi ꝑ plures referens tenet, quod si pars intra terminum praesum ad se praesentandum coram iudice ecclesiastico, non se praesentet, iudex secularis non tenebitur amplius ipsam exceptionem remittere, sed poterit ad vltiora iuridice procedere: quod ibi probat.

Non obstat etiam ꝑ doctrina Innocent. in *dist. 18. cap. cum in iure*, quia contrarium tenet idem Innocent. in *cap. cum olim, de dol. & contumac.* imo quod praedicta nullitas principaliter intentata per viam actionis, & litis pendencia super ea impediatur executionem. Idem tenet Specul. in *titul. de libell. concept. §. & nunc dicendum, in fin.* quam opinionem testatur meliorem & comuniorem Paul. de Castr. in *dist. §. condemnatum, num. 3.* & sequitur idem Paul. post Bald. *ibi in auct. qua supplicatio, num. 3. Codice de precibus, Imperat. offeren.* Et hæc opinio plus placet Alex. in *dist. §. condemnatum, num. 15. qui a n. 12. cum segg.* late examinatum articulum hunc pro & contra. * Dicit hoc esse magis receptum D. Couar. *cap. 24. pract. quast. sub num. 5.* refert alios huius opinionis auctores atque fundamenta Lancell. *ubi supra, n. 9. cum segg.* qui tamen, ut praediximus, postea *num. 17. cum segg.* late probat contrarium. *

Neque obstat ꝑ *dist. lex fin. in fin. Cod. de ordin. cognit.* quae fuit adducta pro prima opinione Innocentij, quia ibi ideo illud, scilicet propter praesumptionem calumniae, quae erat contra agentem de nullitate, ut constat ex text. ibi, ne huic sententiae satisficeret, ut aduertit Imol. in *d. §. condemnatum.* Vnde regulariter cessante calumnia erit contrarium secundum hanc secundam opinionem Innocent. in *d. cap. cum olim.* Et ita concordat

has

has duas doctrinas Innocent. additio Roderic. Suarez, *ubi supra*, ut prima procedat, ubi fraudulenter quis mouerit litem nullitatis, & hoc casu non erit mittenda inhibitoria iudici seculari, alias secus, & ita procedat secunda; & ita etiam saluandam esse dicit opinionem Angel. *ubi supra* de qua nos agimus, & ita ex hac prima responsione & concordia ad doctrinam Innocent. in *d. cap. cum in iure, de offic. delegat. cum doctrina eiusdem contraria in dist. cap. cum olim, de dol. & contum.* refertur, quod nostra secunda opinio principalis, de qua agimus cum Alex. & ceteris contra Angel. & sequaces sit verior, aut quod saltem procedat regulariter, praeterquam si de fraude & calumnia introductis causam vsurariam coram iudice ecclesiastico, post petitam aduersus se executionem coram seculari, consulerit: quo casu saluari possit opinio Ang. secundum Roderic. Suarez, *ubi supra*.

20 Secundo ꝑ principaliter respondeo, praedictam doctrinam Innocent. in *d. cap. cum in iure*, non procedere, quotiescunque per iudicem nullitatis inhibitoria iudici cognoscenti de executione, ne vltius procedat, quousque determinetur causa nullitatis, tanquam praeiudicialis executioni, & hoc modo debet intelligi, quae supra, & suppleti secunda opinio Innocent. in *dist. cap. cum olim*, communiter approbata, scilicet, quod ad hoc, ut illa procedat, requiritur, quod fiat hæc inhibitoria, ut constat ex Paul. de Castr. *ubi supra*, qui dicit, quod iudex, coram quo est litis mota, teneatur ad instantiam mouentis facere praescriptum, quod nulla fiat executio licet iudices vt plurimum timeant tale praescriptum facere, non tamen fieri debet, nisi parte primo citata, ad dicendum causam, quare fieri non debeat, *vt in cap. Romana, §. si vero ceter, de appell. in 6.* Idem in terminis tenet expresse Rip. *ubi supra, d. num. 28.* scilicet, quod ad hoc, ut procedat praedicta secunda opinio Innocentij, requiritur inhibitoria. Igitur cum in proposito praesupponamus ecclesiasticum inhibere secularem, ne amplius procedat, donec causa vsuraria finiat, sequens est, vt fundamentum Angel. & sequacium non tantum eis non faueat, sed imo contra ipsorum opinionem sit expressum, recte intellectum.

21 Tertio respondeo, ꝑ quod doctrina Innocentij in *dist. cap. cum in iure*, limitatur, etiam si ultra quod actum sit de nullitate principaliter per viam actionis, opponatur aduersus executionem eadem exceptio nullitatis. Et hoc modo supplenda est etiam & intelligenda secunda doctrina Innocent. in *dist. cap. cum olim*, communiter approbata, ut ad hoc, ut procedat, sit necessarium, quod opponatur executioni hæc exceptio nullitatis pendens per viam actionis, secundum Rip. *ubi supra*. * Et quod hoc liceat, post Imol. & Alex. tradit Socin. *conf. 78.* licet *sub num. 4. vers. secundo quia licet, libro 2. Cornel. conf. 208. colum. 2. libro 3. Alex. in dist. §. condemnatum, numero 13. Franc. in cap. dilect. num. 41. & ibi Praepost. n. 74. de appellat. & Hieronym. Gabr. conf. 19. si sententia, num. 9. ad fin. libro 1.* Et ita est tenendum: tamen dicit Lancell. *ubi supra, num. 88.* dicit, non videtur omnino tutum, ex eo, quod nullitas semel vno modo deducta coram eodem iudice & ad eundem finem, per alium modum deduci, non potest, Franc. *ubi supra, col. penult. & Boer. decis. 45. in princip.* tradit nouissime Burla. *conf. 74. mirabilis, num. 27. lib. 1.* hoc namque in his regnis, in qui-

bus sola facti veritate inspecta iudicandum est, & vltimes sufferantur, cessare videtur.

Ex quo inferitur, ꝑ quod aduersus executionem instrumenti gaurentigij licet prius fuerit probata exceptio nullitatis, licet prius fuerit principaliter intentata per viam actionis. Quia pendencia ipsius non impedit, quin possit opponi aduersus executionem per viam exceptionis: & impedit executionem, si in continenti probetur, ut probat text. in *cap. fin. cum gloss. in verb. petentem, in vers. sed si ago, de ordinat. cognit.* & tenet expresse Imol. & Alex. in *dist. §. condemnatum, num. 14.* Ergo eodem modo si aduersus executionem opponatur exceptio vsuraria, debet impedire executionem, & iudex secularis debet eam executionem remittere ad iudicem ecclesiasticum, qui est competens ipsius exceptionis, & intentum superferre in executione, maxime ad praescriptum & inhibitionem ecclesiastici, licet in continenti non probetur exceptio, quia hoc attinet ad ipsum iudicem ecclesiasticum, cui non potest praesumere terminum ad ipsius examinationem. Et à fortiori idem erit, si per viam actionis principaliter deducatur hæc causa vsuraria coram Ecclesiastico post petitam executionem, si ipsa pars executata opponat iudici exequenti exceptionem vsurariae causa pendens coram ecclesiastico, & requirit quod superferat in executione, & ei faciat non ficare mandatum & inhibitionem iudicis ecclesiastici ad superferendum in praedicta executione.

Quarto ꝑ potest responderi doctrinae Innocentij in *d. c. cum in iure*, vt procedat & loquatur in executione sententiae, contra quam nil mirum, si non admittatur nullitas principaliter deducta in iudicio, quia hæc est exceptio peremptoria, quae potuit opponi & ventilari in iudicio habito ante sententiam, & non post, *vt in l. peremptoria, C. sententiam rescind. non poss.* At vero quando executio instrumenti gaurentigij petitur & fit, cum non praecederit iudicium, in quo discuti potuisset praedicta exceptio, merito quod postea deduci possit in iudicium principaliter aduersus instrumentum, & impediatur ipsius executionem. Ita aduertit subtiliter Cuman. & cum referens Alexan. in *d. §. condemnatum, n. 17. & 18.* Sed hæc responsio mihi non placet, quia non est vera sic simpliciter intellecta, vt constat, ex supradictis, praecipue, quia nullitas secundum ius bene potest opponi aduersus sententiam, quoties concernit ipsam sententiam, ex defectu citationis vel alio notoria iniustitia & similia. & sic non potuit opponi ante sententiam.

Quinto potest saluari doctrina Innocentij in *d. c. cum in iure*, quando virtute refectionis Papae sententiae vel instrumenti gaurentigij est facta solutio pensionis annuae, quia tunc cum creditore sit in possessione, non impeditur pensionis praestatio propter superuenientem litem super nullitate vel extinctione, ex eo quod literae sunt liquidae, & ex consensu partium ad quem Papa respexit, quousque contra eas sit res iudicata, vt bene probat Callidorus *decis. 10. de rescipit. numero 7. & 8.* ubi limitat hoc duobus modis, & ideo est videndum. * Sic etiam sit instrumentum continens annuas praestationes, quae per plures annos fuissent soluta, si demum agatur de nullitate dicti instrumenti, non debet retardari exsequutio, secundum August. Beron. *conf. 119. lib. 3. Barla. conf. 74. n. 2. lib. 1. Lanzell.*

* *vbi supr. num. 50.* Sed quia se pe rei conventi, vel executari, malitiose, causa differendi iudicium contra se exceptum coram iudice seculari, opponunt exceptiones vltarias vel alias, que spectent ad cognitionem iudicis ecclesiastici, & petunt ad eum remissionem fieri, ad hoc obuiandum tradit dicitur cautela Thom. Ferrat. *cautel. 53. per totam.*

24 Prima est, quod iudex statuat terminum parti opponenti talem exceptionem, intra quem debeat coram se produxisse capitula & omnia quae probare intendit in Curia ecclesiastica, videat an illa capitula sint releuata, nec ne, & sic non admittat talem exceptionem, sed ad vltiora procedat, quod dicit iuridice fieri posse, & refert plures Dd. tenentes hanc cautelam & eam probat. Contra quam primo videtur facere, quod hic iudex secularis cateat iurisdictionem respectu huius articuli, cum in effectu debeat discernere & iudicare, an capitula sint releuata reum, nec ne, & sic an sit vltarius contractus nec ne, quod ad solam cognitionem iudicis ecclesiastici pertinet, vt *infr.* dicitur cum communi opinione. Secundo contra supradictam cautelam obstat, quia pars excipiens non in promptu habet probationes, vt illas ostendere possit ita summam iudici seculari, sed super illis debet iudicium causari coram ecclesiastico, cum citatione partis contrariae & cum causae cognitione, vt *infr.* dicemus. Ergo nihil valet praed. praecceptum iudicis secularis, ideo dubito de hac prima cautela.

Secunda cautela est, quam supra retuli ex eod. Thom. Ferratio, & ideo hic iterum eam non referam. * Sed quia supra num. 10. meminimus Sebastiani. Vantij asserentis, quod etiam si subsequaretur inhibitiu iudicis ad quem, executio pensionis non impeditur propter formam commissionum, & c. Adde quod vltra Dd. allegatos per eam, & Rotam decisi. 5. alias 280. licet, de except. in nouis, idem tenet Ant. Canar. in *trac. gnaremit. q. 51.* & sentit Mill. in *vers. iudex mera nullitas*, & Ioan. Bapt. Ferrer. *conf. 46. fuit dubitatum. n. 4. lib. 1.* Et videtur ex eo probari, quod iudex nullitatis non possit inhibere, nisi iuxta formam commissionis in inhibitione inserta, scilicet, sine praedicta legitima executionis, quia videtur conditionalis: argo, traditorum per Lanzel. de *attemar. 3. per te. 20. limitat. 13. pag. 392. cum seq. argu. etiam l. diligenter. ff. mandaq. & cum dilecta*, & ibi late Felin. de *rescrip.* Nihilominus tamen in specie praemissa contraria sententia placet Gig. de *penfion. q. 69. n. 5. in fin. vol. 215. trac. duer. Dd. in antiq. folio 215.* quem sequitur Lanzel. *vbi supra. n. 17. n. 65. cum seq.* dicens se hoc magis audere affirmare, attenta practica moderna Rotae, quae tenet, quod etiam si inhibitiu non esset Canonica, & sine iusta sit sine iniusta, est timenda, & si sit in contra ventum, causat attentata, ne iudices sub isto clypeo inhibitionis iniusta eas contemnant, & ita fuisse tenum in Rota in quibusdam causis refert. Hoc tamen verum intelligit ibi num. 67. vt non procedat, quando commissio nullitatis principaliter intentata esset signata, prout de iure, quia tunc inhibitiu eius vigore manata censetur etiam prout de iure decretatae proinde non impeditur executionem, nec causaret attentatorum reuocationem: Et ita fuisse tenum in Rota.

25 Superioribus tamen addendum est, quod si lis tantum pendat super petitione, quam facit debitor, vt à iuramento absoluetur, non debet iterum illa pendente, fieri d. inhibitiu, vt cum Fe-

deric. *conf. 290.* & Innocent. & Imol. tenet Laur. de Rodulf. in *trac. de vlt. q. 129. num. 14. vol. 16. trac. duer. Dd. fol. 157. dicens, quod si contractum fiat, possit appellari, nec illi tunc parebit iudex laicus, quia grauatur proter inuultu inhibitionem.*

Adde ego, quod hoc attendo, si non obstantem d. appellatione iudicis secularis, ecclesiasticus illum delectat excommunicatum, per viam & auxilium regale vis, vulgo dictum de *fuera*, succurritur iudici seculari, & annullabitur per Regem cuiusque Consiliarios supradicta inhibitiu, & precipitur ecclesiastico, vt reponat omnia facta post appellationem, & vt deferat appellationi, & absoluat in totum iudicem secularem excommunicatum. Et interim, quod hoc determinatur in Regio consilio vel Cancellaria Regali, iubetur absolui excommunicatus ad certum tempus, sc. 80. dierum in Regali Consilio, & 60. in Cancellaria Regia, prout moris est, & sit quocidie in negotijs ecclesiasticis, quae hoc nomine ad Regiam Curiam deferuntur ex antiqua Hispania consuetudine, vt in l. 2. tit. 6. lib. 1. *nuar. copila. Regia.*

Et d. Lauren. de Rodulf. *vbi supr. num. 15. agit,* quid erit, quando absolutio simul petitur à iuramento & contractu.

Sed contra t. supradicta in hac qu. Ang. ad est 17. quaedam l. Regia, quae videtur impedire laicos opponere exceptiones coram iudice secularibus, quae tendunt ad ipsorum Regalem iurisdictionem declinandam, & petunt remitti ad iudicem ecclesiasticum, asserentes causam illam ad iurisd. ecclesiasticam pertinere & spectare. Ita expresse determinat l. 9. & 10. tit. 1. lib. 3. *ordinam. & d. 1. q. est hodie. l. 13. tit. 1. lib. 4. non. recipit. Reg.* & hoc facientes auertunt ipso facto officia, gratias & salaria, quae à Rege quoquo modo habent, & hoc omnia bona sua sisco sunt applicata, vt in d. l. Regis cauetur. Quibus attentis, videtur quod reus executus tatus minime possit opponere coram iudice seculari exceptionem vltariam, pendente coram iudice ecclesiastico, nec petere quod ad iudicem ecclesiasticum causa remittatur. Et ita videtur iuuari ex d. legibus opinio Ang. & sequacium, aduersus quam supra tenuimus & tenendum existimauimus. Quid dicendum? Certe illa non obstant recte intellecta, quia licet praecipiant, intelligi tamen debent, quando reus malitiose & indubite, causa fatigandi & vexandi aduersarium id allegat & petit, alias secus: ita probatur ex d. libi. *Que malitiosa mente per fatigara su contrario, & c.* Sed in nostro casu & quaestione reus iuridice potest opponere exceptionem causae vltariae pendente coram iudice ecclesiastico, & petere remissionem ad eum, maxime si inhibitiu sit iudici seculari per ecclesiasticum, vt *supr.* probatum est. Igitur non habent locum in hoc casu d. l. Regia, ex ipsis tamen expresse probatur limitatio, quod *supr.* assignauimus ad opin. Alex. & sequacium, quam diximus veriore esse & tenendam contra Ang. & sequaces, vt ipsa non procedat, quotiescunque constitisset de fraude & malitia introducentis causam vltariam coram iudice ecclesiastico, post petitam aduersus se executionem coram seculari: nam cum hoc casu per d. l. Regia puniatur penis in ea contentis, conlequens est, vt non debeat audiri, quandoquidem malitiose id facit, & causa vexandi aduersarium, ne ex dicto suo, & dolo commodum hoc reportetur, vt remissio fiat ad iudicem ecclesiasticum, prout ipse

se reus petit. Et ita expresse limitat additio Roderici Suarez, vt *supr.* dictum est, vbi etiam tenit hoc casu saluati posse opinionem supradict. Ang. & sequacium.

28 Erit tamen t. bona cautela & remediū ad evitandas pœnas d. l. Regiarum, sc. vt ipse reus non declinet iurisdictionem iudicis secularis, sed iudex ecclesiasticus ex suo officio petat remissionem & faciat inhibitionem iudici seculari, cum causae vltariae cognitio, cum vertitur quaestio iuris, spectet ad ipsum iudicem ecclesiasticum, & non ad secularem. Ita in terminis d. l. Regiarum tenet & probat Ant. Gom. in *3. tom. var. resal. cap. 10. n. 7. & Dila. Perez plures allegans in d. l. 10. col. 802. ver. que autem cautela, vbi refert Felin. in c. Ecclesia. S. Maria. nu. 71. de consuet. & Thom. Ferrer. *cautel. 28.* assignans alias quinque cautelas in proposito. Et licet praedicti Dd. Hispani loquantur in terminis d. l. Regiarum, & d. l. 10. loquantur in d. l. Regia, tamen declinante iurisd. secularem in delicto à se commissio petente se remitti ad iudicem ecclesiasticum sub pœnis ibi contentis: Idem tenendum est in nostro casu & q. de exceptione vltaria, tum quia ead. ratio militat, ergo idem ius tum etiam quia d. l. 9. *ordinam. & d. l. 13. non. recipit.* generaliter loquuntur & disponunt, quod *supr.* dictum est, sic comprehendunt nostrum casum Ergo suprad. cautela & alia, quae de iure sunt verae, assignatae ad d. l. Regias, habebunt etiam locum in nostro casu & quaestione. Et est tenendum & consulo, quod reus vtatur d. cautela, non tamen malitiose. Ex suprad. resultant duo articuli principales examinandi: primus in causa vltaria super dicto Ang. in quo verior mihi videtur & tenenda opinio Alexan. & sequacium, vt *supr.* dixi. Secundus, an litis pendentia super nullitate principaliter deducta in iudicio per viam actionis impediatur executionem instrumenti garentigij, in quo sunt duae doctrinae Innocentij contrariae. Dixi, quae sit communis & quomodo intelligenda, & assignaui inter eas concordiam, vt vididisti, quae omnia summo per notanda in pract. quia contingibilia: & iam vidi de secundo dubitari in facti contingentia.*

29 Sed quoties t. prius agitur via ordinaria aduersus contractum garentigij, non quidem de nullitate ipsius sed alia ratione, vt rescindatur, vel oblesonem, dolum vel aliam causam, non video, cur sit impedienda via executiua, & ita quod non impediatur videtur sentire, praesupponere & velle vtriusque Innoc. doctrinae sequaces, & in terminis ita inuenio tenere Pet. Rebuff. in *comment. ad Regias consil. Gallican. 2. tom. in trac. de rescrip. contractus, ori. omi. gl. 5. n. 7. pag. 168.* vbi inquit esse notandum, quod pendente contractus rescissione cogitur reus soluere id; quod est in contractu deductum, & interim seruatur contractus, dicens ita fuisse in illo Senatus (sc. Parisiensis) decisis pro quodam scholastico prosequente contractus rescissionem Anno 1539. die 14. Iulij, & ante Ann. 1515. die 15. Maij fuit condemnatus petens rescissionem contractus ad continuandum & soluendum redditus lite pendente, licet allegaretur furiosus is, qui redditus constituerat: & quod cautio dari debet à recipiente, vt idem Senatus iudicauit Ann. 1523. contra viduam Ioan. Texier: quod reperit idem Rebuff. 1. tom. in *tr. de sens. prou. in pref. n. 132. p. 244.* & nos hic citas sequitur Azcu in l. 1. n. 144. tit. 21. d. 4. non. coll. Reg.

Ex suprad. t. in primo puncto principali circa 50 doct. Ang. infertur bonis intellectus ad l. 4. tit. 8. lib. 3. *ordinam. bodie l. 1. tit. 21. lib. 4. non. recipit. Reg.* quae disponit, quod exceptio vltaria admittitur aduersus executionem contractus garentigij vel sententiae, vt procedat & intelligatur iuxta supradicta, videl. quod si quaestio vltaria sit iuris, iudex secularis illam remittat ad iudicem ecclesiasticum, & interim supersedeat in executione, praecipue si ab ipso iudice ecclesiastico inhibeatur. Si vero quaestio sit super facto posset ipse iudex secularis de ea cognoscere, vt *infra* latius dicetur, & hoc casu probanda erit infra terminum 20. dierum à d. l. Regis assignatum. Et postquam haec scripteram inueni ita expresse tenentem & intelligentem d. l. Regiam, Constat in quarto de *spous. 2. par. cap. 8. §. 12. n. 5. fol. 152.* Vltiam etiam Aules in c. 50. *pratorum. in gl. vltima. col. ipsius gl. 3. fol. 250.* & Azcu d. *vbi supr. n. 186.*

Vltimo t. pro complemento suprad. q. restat 31. videndum, an ad hoc vt praed. inhibitiu iudicis ecclesiastici locum habeat & procedat recte, requiratur citatio partis, quae petit executionem vt coram iudice ecclesiastico comparat super dicta causa vltaria, ad videndum, an sit concedenda praed. inhibitiu, nec ne? Et primo videtur dicendum non esse necessariam citationem, quia text. in d. c. tuam, eam non requirit, & ita tenet expresse ibi Abb. n. 5. & 11. & Ant. de But. n. 12. Sed contractum est verus & tenendum, imo quod requiratur citatio, vt constat ex Paul. de Cast. in d. §. *condemnatum, in fin.* vbi allegat bonum text. in d. c. Romana, §. si vero vita, de *appellat. in 6.* Ita expresse intelligit text. in d. c. tuam, 10. de Imol. in hoc cap. *de iuris. num. 8. de iureiur. & Feder. de Sen. conf. 300.* Et est magis communis opinio secundum Alexan. d. §. *condemnatum n. 19. & in l. Titia, in fin. ff. sol. matr. & in conf. 6. num. 2. lib. 4.* quam opin. sequitur Marant. de *ord. iud. in 4. par. princ. dist. 11. n. 30. fol. 220.* & Berol. *quasi. 77. num. 4.* elinque communis & magis communis sententia, vt ex aliis refert Lanzel. de *arsent. 2. par. c. 20. n. 81. cum seq. vbi n. 84.* refert ex Assinio, quod quamuis de iure haec sit verissima sententia, male tamen probatur in practica. citat nos & sequitur hoc in loco nouissime D. Azcu. in l. 2. n. 6. tit. 13. lib. 4. non. coll. Reg. Hanc etiam opin. sequitur & probat Laur. de Rodulf. *vbi supra q. 13. n. 19. & 20.* vbi limitat, quando iudex ecclesiasticus procederet ex officio, ex denuntiatione sibi facta & non ad instantiam partis, quia tunc potest absque citatione partis contrariae concedere praed. inhibitionem, & ibi hoc probat. Eand. etiam communem sequitur, & dicit communem plures referens Sebast. Vant. de *nullit. process. tit. de nullit. sentent. ex defect. iurisd. ordin. n. 55. fol. 185.*

Ex quo infertur, t. quod in casu d. c. tuam, processus factus in causa principali ante citationem partis & inhibitionem ita factam, valebit & tenebit secundum Alexan. in d. l. Titia, n. 9. Alciat. in *l. omni nouatione, in fin. C. de sacros. eccl. Felin. in c. cum sit Romana, in princ. n. 3. de appell. quamuis Abb. in d. n. 11. in hoc distinguet, qui est omnino videndus num. 13. quia ibi ponit quaestione optimam in proposito nostro.*

Silicet t. si iudex ecclesiasticus, qui fecit inhibitionem, pronunciauit super incidenti seu praedicti quaestione, puta quod instrumentum non est vltarium, vel quod actor est legitimus in d. c. tuam, & reuocauit inhibitionem, dando

dando potestatem & facultatem iudici seculari, ut procedat in causa, sicut quotidie fit, & ab hac sententia appellatur, an iudex secularis possit procedere in causa attentatæ præd. sententia vel non, propter appellationem ab ea interpositam? Et concludit quod non, at tunc quod prædictæ reuocatio inhibitoria facta in sententia, fuit extincta vel saltem suspensa per appellationem, & remanet inhibito in suo robore. Imo plus tenet, quod iudex à quo ad instantiam appellantis possit & debet mittere iudici seculari nouam inhibitoriam, nec durante appellatione procedat in causa, cum hoc tendat in fauorem & facilitorem exitum appellationis, arg. *tex. in c. cum senenior, & in cap. qua fronte de appell. & que ibi notant Dd. Quod profecto est notandum, de qua quaestione, Abb. est videndus omnino late distinguens Laur. de Rodulf. ubi supra q. 133 per totam, vol. 1. 6. tract. dicitur. Dd. fol. 138.*

34 Superiora tamen f. omnia dicta circa opinio. Ang. in d. s. *condemnatum*, limitanda sunt, præterquam si instrumentum gaurentigium, quod exequitur, sit iuratum, quia tunc, non obstante exceptione vsuraria, debet procedi in executione in casibus, in quibus hodie arte iure Regio potest in contractibus apponi iuramentum, & hoc per nostrum text. in *hoc cap. de iur. de iur. iur.* qui expresse hoc probat, quoniam hoc casu iudex ecclesiasticus non potest inhibere seculari iudici, ne procedat in executione, quia imo debitor compellendus est per ipsum iudicem ecclesiasticum feruare iuramentum & soluere vsuras, & postquam soluerit, & sic seruato iuramento poterit repetere & agere de causa vsuraria coram iudice ecclesiastico, ut in nostro text. probatur. Si tamen absolutio & relaxatio iuramenti fuerit concessa iuranti per iudicem ecclesiasticum ante diem solutionis, tunc bene procedent etiam que supra dicta sunt, quando non interuenit iuramentum, ac si non fuisset iuratum Post lapsum vero termini solutionis, & sic post moram, non debet concedi prædicta absolutio, sed seruandum est iuramentum, & puniri debet debitor iurans propter peritium à se incursum. Ita colligitur ex traditis per Couar. ubi sup. cum allegauit in *prime. huius cap. qui alios Dd. ad hoc allegat. Quoniam inhibito à iudice ecclesiastico dari non potest pre-textu vsuraria quaestione contra iudicem seculari exequitem instrumentum iuratum ante adimplementum ipsius & principalis, cum sit peritius veniendo contra iuramentum non habita prius abolitione ab eo, non debet audiri, ita Retorius q. 77. n. 5. allegans ad hoc nostrum text. in *c. debitor* & hic Dd. *communiter*. Et deniq. n. 7. & 8. probat, quod inhibito facta nomine vnius, puta principalis, non prodest fidelissimis, sed tantum eidem personis, inter quas principalis quaestio coram seculari cognoscebatur. Idem est contra, ut per Lanzel. de attentat. 1. part. c. 3. num. 159.*

35 Vltimo f. pro complemento huius c. & eorum, que sup. in eius explanatione & materia diximus, examinandum restat, quoniam iudex ecclesiasticus, vel secularis, cognoscat de hoc crimine vsurarum? In quo in iure sunt multe & diuersæ opin. & distinctiones Dd. quas hic non referam, sed tantum distinct. communem, que est tenenda, sc. quod duob. modis potest in iudicio verti quaestio vsuraria super contractu, qui dicitur vsurarius. Vno modo, quia partes confitentur factum, dubitatur tamen an contractus descendens ex tali facto

confessato sit vsurarius, nec ne, & tunc quia illud est spirituale, examinabitur coram Episcopo vel eius Vicario, & non coram iudice seculari, quia est quaestio iuris inter prohibitum & concessum. Si vero de facto dubitatur, quia vnus dicit factum processisse vno modo, & alter alio, puta quia creditor dicit se numerasse totam summam in instrumento comprehensa, debitor vero dicit se non recepisse, nisi dimidiam & aliam dimidiam fuisse adiectam in fraudem vsurarum. Item dicit venditor, quod contractus fuit excogitatus in fraudem vsurarum, quod emptor negat: tunc istis casibus & similibus, quia quaestio est de facto, non vero de iure, quia quilibet confiteretur quod esset vsurarius si sic esset casus, potest examinari coram iudice laico. Ita distinguit eleganter Paul. de Eleaz. in *elem. d. de vsur. quem refert & sequitur Bart. in leg. Titia. n. 7. ff. solui. matrim. qui in num. 6. idem dicit generaliter in qualibet causa spirituali, sc. matrimonij vel exceptionis excommunicationis & similib. Et hanc doctrinam Bart. in vtroque casu, sc. generaliter in quacunque causa spirituali, & specialiter in causa matrimonij & vsuraria, testatur communem plures referens Couar. in *4. de sponsal. lib. 2. part. c. 8. §. 1. n. 4. & 5. fol. 152. & in causa vsuraria testatur communem plures allegans Auiles in d. c. 50. prat. in gl. vsur. per totam. fol. 249. & 250. eandem etiam doct. & distinct. in causa vsuraria sequitur alios allegans Auend. c. 28. *pratorum. n. 1. lib. 1. & eandem distinct. generaliter in causis spiritualibus. testatur communiter approbatam, infinitos auctores referens Dom. Ant. de Pad. in l. 1. n. 57. C. de iur. & fact. ignor. vbi refert tenentes contrarium, & Aret. dicentem contra præd. Bart. distinct. esse communem opin. Imo quod indistincte iudex secularis non cognoscat vno casu de causa spirituali. Sed prima opinio est tenenda, quia est resolutio vestissima & communis, quam multis modis limitat & declarat Alex. in d. l. Titia. n. 6. & seg. Et prædicta opinio primam communem & tenendam dicit Azou. ubi supra. n. 86. nec non & nonnulli plures allegans, loquens in causa matrimoniali, Vinc. de Franc. *decif. Neapol. 36. per totam, vbi nu. 4. cum Anchar. & alia addit, quod quando quis inquitur quod contraxerit matrimonium cum duabus, & negat, cognitio erit iudicis secularis, & in causa vsuraria eandem communem sequitur nouissime Did. Perez in *rub. tit. 2. pag. 27. in ver. est etiam, col. 2. & iterum in l. 5. tit. 19. pag. 364. col. 1. libr. 8. ordinam.*****

Ex qua f. primo inferitur, posse lege seculari 36 pœna aliqua vsurarios puniri, licet crimen vsurarium mere ecclesiasticum sit, iuxta communem opin. Ita plures allegans tradit Couar. in *4. 2. part. c. 6. in prin. n. 19. vbi ex hoc defendit. l. 1. tit. 2. lib. 8. ordinam. que hodie est l. 4. tit. 6. lib. 8. nou. recopil. Reg. que vsurarios certis pœnis ibi contentis puniendos esse præcipit, & iustissime, idem etiam tenet expresse eum referens Auend. ubi supra.*

Secundo inferitur, f. quod l. 4. tit. 2. lib. 8. ordinam. vet. & d. c. 50. *correctorum*, quod hodie est l. 36. tit. 6. lib. 3. nou. recopil. que dicunt & probant, quod iudices Regij seculares maxime curent punire, & puniant vsurarios, debent necessario intelligi, quod tunc demum iudex secularis possit cognoscere de causa vsuraria & punire vsurarios, quando quaestio vertitur super facto: scilicet si quaestio vertatur super iure, iuxta communem resolutionem supra traditam. Et ita inuenio, quod in terminis intelligit has ll. Auiles, ubi supra, & optime

time meo iudicio, quia ita videtur constare ex præd. ll. Regijs, dum dicunt, quod iudices seculares puniant vsurarios, nam ex hoc præsupponitur, quod illis iudicibus solum datur cognitio & facultas puniendi in casu quo sit vsura, & sic quoties non dubitatur de iure, an sit vsura nec ne, sed constat quod sit vsura, dubitatur tamen si factum fuit hoc vel illo modo, ita quod si probetur vno modo factum, pars accusata fateatur etiam esse vsuram, sed negat factum, si v. probetur factum alio modo, constat non esse vsuram. Et sic per ll. Regias tantum videntur iudices nudi ministri & exequutores pœnarum contra vsurarios (hoc est) contra illos, quos certum est esse vsurarios, nec dubitatur de vsura sed de facto, quomodo processerit: & in practica vidi sapius ita fieri, quia iudices seculares cognoscunt de causis vsurariis super quaestione facti ad puniendos vsurarios pœnis legibus Regijs impostis, & non se intromittunt cognoscere super quaestione iuris, sc. an talis contractus sit vsurarius, nec ne, licet aliquando de vtroque cognoscant, cum hi articuli & differentia quaestione iuris & facti supra dicti sint multum connexi & synonymi, ita quod minime aduertant, an sit quaestio iuris vel super facto, & si aduertant, assumunt sibi plenam & liberam facultatem cognoscendi & iudicandi de vtroque, ex prædict. ll. Regijs, quas ipsi distincte intelligunt, quod ipse non probat, quia intelligenda sunt secundum communem resolutionem supra dictam iuris communis, cui ipsæ ll. Regiæ minime contradicunt, imo videntur ei annuere, ut supra ponderatum est. Ideo qui ius & iustitiam administrare volunt & cupiunt (prout debet quilibet bonus iudex) sequatur supra dictam communem resolutionem, & non immitat saltem suam in messem alienam, quia alias non recte faciet, præterquam quod iudicium erit nullum, ut in *c. decernimus, de iud. cum similib.* Idem probauit Did. Perez in *d. l. 5. pag. 364. col. 2. in princip. dicens, quod in casu dubio, nempe cum est quaestio iuris super vsuris, poterit iudex ecclesiasticus petere remissionem delinquentis, & contractus ad cognoscendum de delicto mere ecclesiastico, non alias, & quod ita feruatur in iudiciis. Et cum his finem impono huic capiti. Laus Deo opt. maximo.*

S V M M A R I V M.

- 1 Donatio inter virum & uxorem constante matrimonio regulariter est prohibita, caseri autem contractus sunt permisi.
- 2 Donatio iurata inter virum & uxorem constante matrimonio facta valet & tenet, & nu. segg. In hoc numero ponitur prima communis affirmatiua.
- 3 Donatio inter virum & uxorem si fiat propter religionem, valet.
- 4 L. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor. declaratur.
- 5 Regula, non est obligatorium, de reg. iur. in 6. declaratur.
- 6 Donatio iurata inter virum & uxorem constante matrimonio facta, quod non valet, secunda communis.
- 7 Verior tamen & magis communis & tenenda est opinio affirmatiua, quod talis donatio iuramento confirmetur.
- 8 Iuramentum licet olim iure ciuili non valeret contra prohibitionem legis, hodie valet & tenet

- de iure Canonico seruando etiam in foro ciuili.
- 9 Confessio mariti dotis recepta facta constante matrimonio, an firmetur iuramento, quin possit vel non reuocari? & num. 13.
- 10 Legatum factum ei tanquam debitum qui capere non potest nisi vsque ad certum modum & quantitatem, non valet tanquam debitum, nisi probetur debitum, nec vs legatum in eo, in quo est incapax ipsius.
- Vbi est regula iuris prohibitiua, non statim confessioni contrahentis vel testantis.
- Pater si vendat filio spurio (cui donare nequit) non creditur eius confessioni, si dicat se pretium recepisse.
- 11 Concordia inter duas doctrinas Bart. que videbatur contraria circa valorem donationis inter virum & uxorem iurata, & numeris segg.
- 12 Condiciones de præterito vel de presenti non dicuntur in iure proprie condiciones.
- 14 Donatio mulieris facta marito non firmatur iuramento, quando mulier prius intrauerat non donare.
- 15 Confessione coniugum in instrumento facta affirmatiua aliquam rem esse emptam constante matrimonio pecunia alterius, vel permittatam, an sit standum, maxime interueniente iuramento.
- 16 Donatio inter vir. & vxor. iure Regio valet, dum tamen fiat post annum contrahit matrimonij, & n. 25. quomodo hoc sit seruandum.
- 17 L. 9. tit. 6. de las herencias, lib. 3. for. declaratur & num. segg.
- 18 Conuentio reciproca inter milites de futura successione, quomodo appellatur.
- 19 Pactum reciprocum de futura successione est prohibitum inter priuatos, nisi fiat de quibusdam rebus particularibus. & num. 24.
- 20 Iuramento confirmatur pactum reciprocum de futura successione inter priuatos.
- 21 Inter coniuges post annum contracti matrimonij valet pactum reciprocum de futura successione, & n. segg. præcipue num. 26. & segg.
- 22 Fratemitas dicitur in iure equalitas, quia inter fratres seruanda est equalitas.
- 23 Pactum reciprocum future successione appellatur conuentio fraternitatis.
- 24 Conuentio reciproca inter priuatos de futura successione tunc valet, cum sit de certa parte bonorum, non de omnibus, & n. 29.
- 25 Per ll. fori non est iudicandum, nisi probato eorum usu.
- 26 Pactum reciprocum de futura successione inter coniuges factum valet & tenet, & præiudicat ascendentibus præorientis.
- 27 Limitatio ad l. 1. tit. 8. lib. 5. nou. recopil. Regie.
- 28 Decisiones Doctorum de iure communi licet non sint necessaria, sunt tamen probabiles.

CAPVT III

De donatione inter virum & uxorem, an iuramento confirmetur? & alia in materia traduntur.

DONATIO f. inter virum & uxorem constante matrimonio est prohibita de iure & regulariter non valet, nisi certis quibusdam casibus, ut in toto tit. C. & ff. de don. inter vir. & vxor. & in c. ff. eod. tit. in decretal. &

& in l. 4. §. 5. tit. 11. par. 4. Et huius conclusionis & regula cumulat plures ampliari. & limitationes Anton. Gom. in l. 53. Taur. n. 64. & seq. & Petr. Duenn. in reg. 22. 1. per totam. fol. 74. Ceteri autem contractus præter donationem, prout est contractus depositi, societatis omnium bonorum, emptionis & venditionis, mutui & pignoris, sunt permitti inter virum & uxorem, vt tenet Greg. Lop. in d. l. 4. §. 1. ad med. tit. 11. par. 4. cum Alex. quem refert conf. 86. vol. 5. vbi allegat bonas leges.

2 Sed si donatio hæc inter vir. & vxor. iurata sit, h. est si donans iuret se non contrauenturum villo modo, tunc bene valebit & tenebit præd. donatio. Ita expresse tenet Bart. in l. si quis pro eo, in fin. num. 17. ff. de fideiuss. & idem Bart. in l. Seius & Augerius. n. 7. ff. ad l. Falcid. Quæ opinio duobus fultur fundamentis. Prima, quia donatio hæc non est prohibita fauore publicæ vtilitatis principaliter, sed propter coniugum vtilitatem, ne mutuo amore se coniuges spoliarent, & donans pauper efficiatur, & matrimonia fiant venalia, quia magis conuenit vt educandis liberis operam dent, quam vt blanditiis inuicem se captent, vnde etiam tandem oriuntur inimicitia: & in his fundantur mores ciuiles, ob quos est prohibita de iure hæc donatio, vt hæc omnia probat text. in l. 1. 2. & 3. §. interdum. ff. de donat. inter vir. & vxor. Sed rationes hæc remotæ sunt, & mala præallegata, non directe fed occasionaliter proueniunt, & ideo eis non obstantibus, contractus, h. e. donatio, firmatur iuramento, argu. text. in d. c. cum contingat. de iureiur. & in c. quamuis pactum, de pact. in 6. cum similib. vbi probatur, quod quotiescunque iuramentum potest seruari sine interitu salutis æternæ, & non vergit principaliter in alterius præiudicium, seruandum est omnino. Sed hoc iuramentum in proposito potest seruari sine interitu salutis æternæ, & non tendit principaliter in detrimentum alterius, quam donantis. Igitur seruandum est.

3 Secundum præd. fundamentum huius opinionis est, quia præd. donatio inter vir. & vxor. si fiat propter religionem, valet, vt in l. si sponsus, §. si concessa, ff. de don. inter vir. & vxor. quem text. bene declarat Palat. Rub. in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 48. Ergo etiam debet valere propter iuramentum est magna religio, vt in l. 1. ff. de iureiur. & in l. 1. C. de reb. cred. & iureiuran. ibi, iurifurandi contempta religio, &c. Et ita inuenio quod hanc opin. Bart. affirmatiuam sequuntur plures Dd. quos refert Segura in l. 1. §. si vir vxori, colu. 19. ff. de acquir. possess. & Aleiar. in d. c. cum contingat. n. 108. in magna impressione, vbi inquit, hanc videri magis communem conclusionem, & quia propter auctoritatem tot illustrium Doctorum, qui eam sequuntur, difficile esset in practica obtinere contrarium. Eandem etiam opin. testatur communem de iure Canonico simpliciter aliud agens, Bald. Nouell. de dote, 6. par. princ. prinleg. 21. n. 15. fol. 16. Communem etiam testatur alios referens Greg. Lop. in d. l. 4. §. 1. vbi dicit confirmari iuramento prædict. donationem. Et quia non speratur confirmatio per mortem, testatur etiam communem, eam sequutus plures referens (inter quos Palatium Rub. & Roderic. Suar. citat) Ant. Gom. in l. 53. Tauri. num. 66. ver. sexus est, & idem Ant. Gom. 2. som. c. de restitu. min. num. 26. ver. quinto inferitur. Eandem etiam opin. testatur communem, & magis communem infinitos auctores referens, qui

eam sequuntur (inter quos & Roderic. Suarez alio loco) Petr. Duenn. reg. 219. ampliat. 2. col. 4. illius regula, in verso. secus tamen esse fol. 73. Hanc etiam communem & magis communem plura consilia Doctorum allegans, testatur Roland. à Vall. consil. 8. num. 16. lib. 1. & consil. 77. num. 1. & 2. lib. 1. & consil. 70. num. 19. lib. 2. vbi appellat magis communem, & in consil. 25. num. 15. lib. 2. Eand. etiam opin. testatur communem plures referens & eam sequutus Mench. de success. creat. §. 29. num. 11. vbi etiam pluribus fundamentis comprobatur. Hanc etiam opinionem testatur nouissime magis communem referens (inter quos & Couar. in regula de testam. 2. part. num. 10. fol. 5. col. 3. sed in mea impressione est fol. 6. col. 1. & 2.) Tellus Fernand. in l. 17. Taur. num. 92. & nouissime plurimos allegans communem testatur Iul. Clar. lib. 4. recept. sentent. §. donatio, qu. 9. ver. sed quid si, vbi in verso. sequ. hoc intelligit in vera donatione: secus in præsumpta, que resultat ex confessione dotis receptæ in casibus, in quibus præsumitur facta animo dandi, quia tunc est simulata, & hanc dicit esse communem opin. cum Bart. & aliis quos refert: principalem opin. supraddict. testatur magis communem plures referens Ant. Gabr. l. 3. comm. opin. concl. 3. de donat. num. 1. pag. 198. * Et Beccius consil. 79. n. 7. lib. 1.

Nec contra hanc opin. t. oberit vnquam text. in regula, Non est obligatorium contra bonos mores præstitum iuramentum, de reg. iur. in 6. quid. l. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor. non dicit, quod prædicta donatio sit contra bonos mores, sed quod moribus, & sic consuetudine prohibita est. Ergo contrariis moribus potest permitti generaliter, vt simili inductione ad alia iura vtuntur allegati per Petr. Duenn. vbi supr. Igitur ita & eodem modo pacto iurato, cum valeat argumentum de pacto iurato ad statutum, vt per eum ibi. Et in terminis ita d. l. 1. intelligit Marian. Socin. lunt. consil. 44. n. 34. lib. 2. Item quia illi mores tantum sunt de iure ciuili, quia ius civile prohibet: non vero continet donatio prædicta si fiat inter virum & uxorem tenentur. Ergo bene firmabitur iuramento.

Præcipue t. quia tunc non est obligatorium iuramentum contra bonos mores, quando fit contra bonos mores Canonicos, secus si fiat contra bonos mores tantum, vt vtrumque tradit in alio proposito Decius in l. pactum, quod dotali, C. de pact. & idem in consil. 16. n. 6. & 7. Et quod actus, qui est contra bonos mores ciuiles, & nulla lege Canonica vel diuina prohibitus vel expresse damnatus, confirmetur iuramento, est communis opinio, vt pluribus relatis testatur Mench. §. 18. n. 9. licet numeris seqq. referat aliquos tenentes contrarium, & late discutat. Et quod d. c. non est obligatorium, debet intelligi, quando iuramentum contineret turpitudinem, vt quia quis iurauit iuxta formam cap. quemadmodum, de iureiurand. vel quando esset contra bonos mores naturales, secus si ciuiles, tradit alios allegans Rol. à Vall. consil. 70. num. 32. & seqq. lib. 2. vbi hoc probat, quia licet quælibet lex sit fundata super bonis moribus, ciuilibus, cap. erit autem lex, 4. distinctione, in multis tamen casibus tenet iuramentum contra leg. vt in l. cum multa, C. de donat. ante nupt. & quod d. c. non est obligatorium, intelligatur de bonis moribus, naturalibus vel canonicis & ciuilibus, quatenus conueniunt hi naturalibus, tenet cum Fortun. Garç. & Couar. Ludou. Mexia in leg. Reg.

Reg. Toler. de los terminos, in septimo fundam. 2. par. n. 24.

6 Contatiam t. tamen opin. in articulo principali videtur tenere idemmet Bartol. per text. ibi in d. l. ff. de donat. inter vir. & vxor. vbi in verbo moribus inquit: Nota istud illud quod contractus inter virum & uxorem non firmatur iuramento, quia iniuratur ad delinquendum: & ibi eius additiones plures referunt pro & contra. Eiusdem etiam opinionis videtur fuisse idem Bar. in l. cum quis decedens, §. Titia, num. 2. ff. de legat. 3. vbi dicit, quod si testator volens vxori suæ relinquere plus quam possit, confiteatur in testamento se habuisse ab vxore mille, & sic iurauit, non valet prædicta confessio iurata, facta ad vitium in incapis: quod profecto notandum est in practica, quia saepe accidere potest: Item addit Bart. ibi aliam quaestionem, dicens, quod si testator confiteatur in testamento se habuisse ab vxore sua mille, & hoc iurauit, poterit prædict. confessionem iuratum reuocare, quia vxor non est capax donationis inter viuos constante matrimonio: si d. maritus esset mortuus, tunc cum donatio possit per mortem confirmari, hæres eius non possit reuocare. Ecce igitur doctrinam Bartol. que est expressa, ad hoc quod confessio mariti etiam iurata in fraudem donationis facta, in fauorem vxoris potest reuocari, & sic non est firma. Ergo videtur eodem modo dicendum, quod ne ipsa donatio iurata firma sit, quia propter quod vnunquodque tale, & illud magis, vt in auct. multo magis, C. de sacros. eccles. cum similib. Et hæc opinio secunda contra primam supraddict. magis communem, magis placet Andr. Aleiar. vbi supr. in d. c. cum contingat, n. 108. vbi eam probat. Eand. etiam opin. contra primam sequuntur plures auctores relati per Dd. supr. allegatos, pro d. prima opin. quos hic ideo non refero, quia sunt congesti per supra dictos, & præcipue per Petr. Duenn. vbi supr. qui refert Challan. in consuetud. Buryund. rub. 4. §. 7. n. 27. fol. 167. col. 1. dicentem, pro esse communem opin. & adducentem per ea plura fundamenta, affirmantemque quod Dd. qui tenent istam partem, sunt maiores auctoritatis, quam qui tenent aliam.

7 Sed his non obstantibus t. prima opinio est tenenda in iudicando & consulendo, & ab ea minime recedendum, quia est verior & magis communis, vt ex supraddictis fundamentis & Dd. constat. Et tenendo hanc opinionem, scil. primam affirmatiuam, quod donatio inter virum & uxorem confirmetur iuramento, non obstat doct. Bar. in d. l. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor. quia licet prima facie videatur dicere contrarium, tamen postea se remittit ad dicta in d. l. si quis pro eo, vbi tenuit supradd. primam opin. magis communem, vt supr. eum allegauit. Nec etiam obest fundamentum ipsius dicentis, quod si iuramento confirmaretur d. donatio, iniuratur ad delinquendum. Quia primo respondeo, vt in principio huius quaestionis, scil. quod si illud contingeret, non principaliter, sed occasione proueniret, vnde non est curandum de hoc. Ita responderet Aleiar. vbi supr.

Secundo respondeo, quod prohibitio hæc donationis inter vir. & vxor. non est de iure naturali, sed de iure positivo, hoc est, ciuili tantum, vnde qui contra fecerit, non proprie delinquit, cum non faciat actum iuri naturali contrarium.

8 Et sic licet t. olim iuramentum non valeat

contra legem, vt in l. non dubium, C. de leg. hodie tamen iure Canonico optime valet, vt expresse probat d. c. cum contingat, de iureiurand. & in c. quamuis pactum, de pact. in 6. ibi Improbet lex ciuili, & ibi, secundum legitimas sanctiones. Quod est seruandum etiam in foro ciuili, nedum canonico, quia factus in concientibus peccatum, in quibus standum est iuri Canonico etiam in foro ciuili, argu. text. in c. fin. de prescript. & est text. expressus, loquens in iuramento, in cap. licet mulieres, de iureiuran. lib. 6. dixi in d. c. cum contingat, & in d. c. quamuis pactum.

Non obstat doctrina Bartol. t. in d. §. Titia, & 9 ceteri Dd. qui eum sequuntur supra allegati pro secunda opinione, quia Bart. in d. §. Titia, non loquitur proprie nostro casu, hoc est, in donatione inter vir. & vxor. sed in confessione mariti iurata dotis receptæ, vt si maritus in testamento vel in quocunque contractu confessus sit, se debere vxori suæ mille, que confiteatur ab ea recepisse, & sic iurat receptionem, nam tunc talis confessio & donatio præsumpta non firmatur iuramento: Primo, quia est in fraudem donationis inter vir. & vxor. & sic in fraudem l. que prohibet fieri d. donationem, que ratio sumitur ex l. qui testam. & ibi Bart. ff. de probat.

Vbi probatur, t. quando quis in testamento suo legat aliquid alteri tanquam sibi debitum, qui vique ad certum modum & quantitate capere potest & non ultra, non debet habere illud tanquam debitum nisi prohibetur debitum nec vt legatum in eo, in quo est incapax ipse, quia videtur, inquit text. in fin. eo, quod ille plus capere non poterat, in fraudem legis hæc in testamento adiecit, & inquit Arias Pinel. ex illo text. in l. 1. par. 3. n. 23. C. de bon. mater. alios Dd. allegans, quod vbi est reg. iuris prohibitiua, non statim confessioni contrahentis vel testantis, ideoque si pater vendat filio spurcio (cui donare nequit) non creditur eius confessio, si dicat se pretium recepisse, contra gl. in d. l. qui testam. quam esse communiter reprobatam testatur ex aliis Pinel. vbi supr. Ergo ita & eod. modo confessio mariti supra d. videtur in fraudem legis facta, ac per consequens non valere in præiudicium hæredum, quibus necessario certa legitima deberetur, vel aliorum hæredum, quibus non deberetur, si postea reuocetur per maritum, etiam si fuerit iurata, quia iuramentum non confirmat actum, quocies fraus in eo præsumitur, iuxta gl. communiter approbatam in l. 3. C. plus val. quod agitur, & c. de qua late dixi in repet. l. nemo potest. n. 383. ff. de l. 1. At vero in nostro casu, h. est, in prima opin. supradd. magis communis & verior, nulla fraus præsumitur, sed tantum fit contra prohibitionem legis ciuili, que est de iure positivo & non naturali, Ergo merito quod iuramento confirmetur donatio, licet adhuc possit contra hanc responsonem instari, quod fraus hæc, que præsumitur in supradd. confessione, & sic in casu doctrinæ Bart. in d. §. Titia, tantum dirigitur contra ipsam l. ciuilem, que prohibet donationem. Vnde sicut valet iuramentum expressum contra ipsammet l. ciuilem prohibentem prædict. donationem, a fortiori valere debet iuramentum contra præsumptam donationem, quia non directo tendit contra l. licet in effectu sit in fraudem ipsius, vt in d. l. qui testam. in d. l. Titia, & sequacium, ne obicit nostræ verioris & magis communi opinioni, scil. quod illa doctrina

doctrina loquitur & procedit, quando iuramentum apponitur super eo, quod est de præterito, scilicet quod maritus iurat se recepisse à muliere sua tot : quo casu certum est, iam maritum peritum esse vel non esse, & non est incertus eventus & contrauentio, hoc casu veritatem adiunaret, non peritum. Vnde merito, quod audiatur maritus reuocans homini confessionem iuratum, quia ob hanc reuocationem non incidit in peritum, siue vera fuerit confessio iurata siue non, sed peritum incursum fuit, quando iurauit, si vera non fuit confessio, etiam si postea non contraueniat. Si vero confessio fuit vera, licet postea contraueniat reuocando eam, non efficitur præ contrauentionem peritum, quia reuocando eam, non dicit falsam fuisse, sed tantum videtur obligare vxorem ad probandum alio genere probationis, quo casu, h. e. per probationem ipsius vxoris, constabit an prædicta confessio fuit vera nec ne, quia veritas hoc casu non probatur, nec constat ex sola confessione cum iuramento mariti, & ideo cum non remaneat peritum, poterit eam reuocare.

12 Sicut alias videmus, quod conditiones de præterito vel de præsentibus non dicuntur in iure proprie conditiones, quia non suspendunt actum, sed certus est iam eius eventus, vt in *l. cum ad præsentem*, ff. si cert. pet. & in *§. conditiones*, instit. de verb. oblig. l. 12. post med. ver. *Eam de zimo*, tit. 11. part. 5. allegat alia iura gl. in *d. cum ad præsentem*. At vero prior doctrina Bart. hoc est, prima opin. suprad. magis communiter approbata, loquitur & locum habet, quando iuramentum apponitur super eo, quod est de futuro, quia alter coniugum donat alteri, & iurat non contrauenire in futurum. Vnde seruandum est omnino hoc iuramentum, quia alias si non seruaretur, hoc est, si donator veniret contra hanc donationem à se iuratum, incurreret omnino in peritum, quia directo faceret contra iuramentum quod est seruandum, cum possit seruari abique interitu salutis æternæ. Imo non seruato iuramento fieret contra eam, vt in *dictis iurib.* supra allegatis probatur. Et hæc est meo iudicio vera differentia & concordia inter has doctrinas Bartol. & opiniones, quæ videbantur alias contrariæ: nam re vera non sunt contrariæ recte intellectæ, imo ambæ vna eademque ratione fulciuntur, vt supra visum est. Et ita rem hanc & præsentem materiam intelligunt plures Dd. allegati per Alciat. *vbi supra* licet ipse adhuc videatur tenere contra hanc concordiam, & non bene. Eand. etiam distinct. tenet plures allegans Petr. Duen. *vbi supra*. * Et testatur communem alios citans Beccius, *d. conf. 79. n. 8.* vbi quod si vltra hoc iuramentum assertorium interpositum sit etiam iuramentum promissorium & confirmatorium contractus, per id abque dubio confessio receptæ dotis confirmatur, secundum communem, quam refert reddens rationem differentie inter vtrumque iuramentum.

Quo fit primo vt hæc secunda opinio & doctr. Bart. in *d. Titia*, & sequacium, non sit contraria primæ opin. communiter approbatæ, vt supra vidisti, imo supra dicto modo intellecta non habet tot auctores contrarios d. prima opinio, quia plures Dd. ex his qui pro secunda opin. referuntur per suprad. Dd. loquuntur in terminis doctr. Bart. in *d. §. Titia*, & per consequens patiuntur eand. concordiam, & sic non sunt contrarii. Vnde Chassan. inaduertenter (meo saltem iudicio) dixit

secundam opin. negatiuam esse communiorum.

Secundo quod ex suprad. concordia & distinct. oritur & datur limitatio prima ad doctr. & opin. primam affirmatiuam Bart. communiter approbatam supradictam, vt procedat in donatione expressa de præsentibus contra prohibitionem cum iuramento de non contraueniendo in futurum, non vero in confessione iurata mariti de dote recepta tempore præterito, ex doctr. Bart. in *d. Titia*, quæ limitatio optime procedit ex rationibus supradictis & declaratis, & ita in his propriis terminis vltra Bart. & Dd. allegatos per Alciat. & Duen. *vbi supra*, qui cum sequuntur (dicit communem Iul. Clar. *vbi supra*, & magis communem Gabr. *vbi supra*, n. 3. & 4.) hanc limitat. restatur communiter approbatam Mench. *vbi supra*, §. 29. num. 12. licet ibi ipse aliter in confessione mariti iurata confuse nimis distinguat, & ideo tenenda est supradicta communis concordia & limitatio.

Alias duas limitationes ad communem opinionem supradictam. affirmatiuam referunt & assignant Alciat. & Mench. *vbi supra* apud quos videri poterunt, & ideo eas non refero, quia non erent serapulo suspitionis falsitatis, vt ex supradictis Dd. constat, & ex Couar. *vbi supra* qui est videndus, & circa vnam earum, scilicet quando donatarius præcedit, vide Roland. à Val. *conf. 77. num. 5. & seqq. lib. 1.* & Greg. Lop. in *lib. 4. gl. si. tit. 1. part. 4.* & latissime Ant. Gabr. *vbi supra* numer. 17. & seqq.

Quartam limitationem quod & nouissimam ad dict. primam limitationem sententiam refert idem Mench. §. 18. n. 160. scilicet, quando prius mulier iurasset non donare marito, quia tunc si donet, postea etiam cum iuramento de non contraueniendo, non valebit donatio, quia prius iuramentum fuit consonum prohibitioni iuris communis, & per consequens donatio in contrarium facta erit nulla, maxime propter peritum. Quæ limitatio vera mihi videtur, & comprobari potest ex gl. communiter approbata in *d. licet mulieres*, de iur. iur. & ex his, quæ circa ipsius expositionem & declarationem diximus, *supr. c. 1. n. 70. & seqq.*

Vltimam ex quod suprad. veriori & communiori opinione affirmatiua inferitur veram esse opinionem illam, quam bene probat Roder. Suar. in *l. 1. tit. De las ganancias*, lib. 3. for. limitatione 2. col. fin. vbi per totam illam limitationem secundam agit de optimo dubio, sc. si maritus vel vxor consistantur in instrumento rem esse emptam constante matrimonio ex pecunia alterius, vel permutatam vel è contra, ad hoc vt eius loco subrogetur & efficiatur coniugis, cuius erat pecunia, an eis præiudicet & standum sit suæ confessioni? Et ibi concludit attendendas esse coniecturas, ex eo, quia in dubio omnia bona præsumuntur acquisita durante matrimonio, & ac proinde sunt communia atreudo iure huius regni, & donatio est prohibita inter coniuges: & confessio inter personas incapaces & prohibita nihil valet, *l. qui testamentum in sine ff. de probat. & in l. cum quis decedens*, §. Titius, ff. de legat. 3. cum siml. Si tamen confessio hæc coniugum sit iurata, bene valebit & probabit, scilicet rem fuisse emptam vel permutatam pecunia vel re illius, cuius esse contentur in instrumento: quia donatio inter virum & vxorem confirmatur iuramento: ita Rod. Suar. *vbi supra*, col. si. Sed hæc ipsius opinio debet intelligi per supradicta, scilicet quando iuramentum hoc coniugum

coniugum adiectum d. confessioni est de non contraueniendo, secus si tantum sit super veritate confessionis, quia tunc eo non obstante poterit reuocari confessio, & alter coniugis tenebitur probare rem ita se habere, quamvis si non reuocetur per coniugem morte ipsius confirmabitur, sicut & donatio expressa, vt supra, dictum est.

16 Vltimo, pro quod complemento huius cap. illud addo, quod iure Regio hodie regulariter valet donatio inter virum & vxorem constante matrimonio, etiam absque iuramento, dum tamen fiat post annum contracti matrimonij, & non ante, & liberos non habeant, & sic corrigitur ius commune. Ita probat expresse *l. 3. tit. 12. de las donaciones lib. 3. for.* cuius verba sunt hæc: *Si el marido quisiere dar algo a la muger, o la muger al marido, no auiedo hijos, puedalo fazer despues que fuere el año pasado de que casaren, e no ante. E si despues desta donacion ouiere hijo, no vala la donacion, fuera quanto en su quinto, quam leg. appellat singularem & vnicam Anton. Gom. in leg. 53. Taur. num. 66. ad fin. & allegans Palat. Rub. tenet, quod hodie de iure Regio per illam l. omnia dicta de iure communi & Regio Paritarum de donatione inter virum & vxorem habent locum & procedunt intra annum tantum à die matrimonij contracti, post vero bene valet inter eos donatio, quia cessat ratio fundamentalis, quæ fuit prohibita donatio inter virum & vxorem, ne scilicet mutuo amore se spoliarent, quia post annum non videtur esse inter eos ille amor tam feruens, sicut est ante annum. Idem etiam dicit & tenet Petr. Duen. in regul. 22. limitat. fin. fol. 74.*

17 Ex quibus quod inferitur ad intellectum *l. 9. tit. 6. De las herencias*, lib. 3. for. cuius verba sunt hæc: *Si el marido y la muger bizieren hermandad de sus bienes de que fuere el año pasado que casaren en uno, no auiedo hijos de consuno, ni de otra parte que ayen derecho de heredar, vala tal hermandad. E si despues que bizieren la hermandad, ouieren hijos de consuno, no vala la hermandad: ca no es derecho que los hijos que son fechos por casamientos, sean desheredados por esta razón.* Nam lex illa potest dupliciter intelligi, secundum Roderic. Suarez, in *rep. leg. quoniam in prioribus in declaratione leg. Regia*, in quinta limit. num. 17. fol. 168. Cod. de inoff. testam. Primo secundum doctrinam Dd. quos ipse ibi refert in propriis terminis fraternitatis & conuentionis factæ inter duos amicos per modum cuiusdam donationis reciproce, scilicet quod eorum quilibet donat alteri sua bona, vt superuivens illa habeat, quod talis fraternitas & conuentio, si fiat post annum contracti matrimonij inter coniuges bene valeat, præcipue cum dict. leg. 3. for. tit. de las donaciones, faciat eandem distinctionem. Sed contra hunc intellectum dicit Rod. Suar. duo obstat. Primo quod leg. 9. situetur in vltimis voluntatibus. in tit. de las herencias, & sic videtur quod non loquatur in tali fraternitate inducta ex contractu. Secundo, quia si loqueretur in donatione, cum ista esset reciproca, valeret inter virum & vxorem de iure communi. Et non procedit vltimius Roderic. Suar. in hoc, nec ponit secundum intellectum illius legis sicut prædixit: quia vt ibi est additum, certa quæ sequebantur, fuerunt igne consumpta. Sed defendendo hunc intellectum potest responderi primo obiecto supra posito, scilicet quod ideo posita fuit ex illa in vltimis voluntatibus sub tit. de las herencias, quia conuentio illa seu fraternitas est super hæreditate futura, & sic de

reciproca successione inter eos, & per consequens iure optimo ibi situata fuit, quia mire conuenit illi tit. de hereditatibus.

Nam in iure similis conuentio reciproca inter milites de futura successione, appellatur vltima voluntas simpliciter (hoc est) innominata, vt dicit gl. singularis in *l. licet*, C. de pact. verb. compendium, quam esse communiter approbatam ex testimonio Boërij testatur dominus Anton. Padil. in *l. naturalis*, in princ. num. 17. ff. de præser. verb. licet ibi referat nonnullos tenere hanc non esse vltimam voluntatem innominatam, sed testamentum constans iurati priuilegio: & hanc etiam esse communem opinionem refert ex testimonio cuiusdam Crispi Lucensis. Sed ipse existimat reuera non esse illam dispositionem vltimam voluntatem, sed conuentionem quandam postremi iudicij vicem obtinentem: quod deducit ex *lib. 3. tit. 11. part. 5.* Quicquid sit, ex suprad. constat, bene conuenire l. illam secundum suprad. primum intellectum Rod. Suarez tit. cui subest. Non obstat etiam secundum obiectum contra hunc primum intellectum, quia respondeo, quod de iure communi est permilla donatio reciproca inter virum & vxorem, quando sit proprie iure donationis: At vero in casu, *d. l. 9.* fori secundum supradict. intellectum fit conuentio & donatio reciproca de futura hæreditate, & sic per viam vltimæ voluntatis, siue testamenti, siue supremi iudicij, prout supra dictum est diuersum & satis speciale est, quod concedatur coniugibus per *d. l. fori*.

Cum inter quod priuato de iure communi sit 19 prohibuitum pactum reciprocum de futura successione, vt in *d. l. licet inter priuatos*, C. de pact. & in *d. l. 3. tit. 11. part. 5.* Tradunt plurimi relati per Tiraq. de iure primogen. qu. 6. num. 24. prius tamen *ibid.* num. 5. reuulit plurimos Doct. tenentes, quod valet conuentio inter fratres, vt altero decedente sine liberis bona ipsius ad alterum perueniant. Cuius contrarium alios allegans tenet Dec. *conf. 613. num. 2.* vbi idem probat in conuentione de quota hæreditatis, & tenet valere dict. conuentionem, si fiat de quibusdam rebus particularibus. In quo vltimo testatur hanc esse communem opinionem plures allegans Ant. Gab. *lib. 3. commun. opin. concl. 1. de pact. num. 1.* & per totam late agit de materia resoluens, secus esse, si fiat super omnibus bonis.

Et an quod accedente iuramento valet præd. pactum in casu *d. l. licet*, videndus est omnino Philip. Dec. *conf. 516. n. 2. & seqq.* vbi optime probat, quod hoc casu firmetur pactum iuramento, & Marian. Soc. *in conf. 65. n. 44. & seq. lib. 1.* vbi loquitur, quando reseruata fuit facultas testandi in certa quantitate. Adde idem tenentes Guid. Pap. *conf. 31. & Ang. conf. 179.* Contrarium tamen tenent omnes relati per Tiraq. *vbi supra*, n. 18. & per Patil. *conf. 24. n. 55. vol. 2.* ex quibus apparet istam esse communem opinionem ita afferente Ant. Gab. *vbi supra*, n. 11. Sed vt omnis scrupulus cesset, potest secundo dici, quod illa *l. 9.* fori non loquatur in donatione, sed in pacto reciproco de sibi inuicem succedendo, factio inter virum & vxorem, vt superius succedat prædefuncto.

Per quod quod ampliatur dispositio *d. l. licet*, vt 21 procedat, nedum in militibus in quibus loquitur, sed etiam in coniugibus ita paciscentibus post annum contracti matrimonij, quod est satis singulare & speciale in iure. Vnde sic intellecta l. illa,